

THOMAS MIDDLETON
WILLIAM ROWLEY

ÁTVÁLTOZÁSOK

fordította: Koltai M. Gábor

Színház folyóirat

Thomas Middleton – William Rowley

ÁTVÁLTOZÁSOK

(The Changeling)

– 1622 –

fordította: Koltai M. Gábor

BEATRICE-JOANNA, Vermandero lánya

DE FLORES, Vermandero embere

ALSEMERO, nemes úr

VERMANDERO, Beatrice apja, az alicantei vár kapitánya

TOMAZO DE PIRAQUO, nemes úr

ALONZO DE PIRAQUO, az öccse, Beatrice vőlegénye

DIAPHANTA, Beatrice komornája

JASPERINO, Alsemero barátja

IZABELLA, Dr. Sosincsott felesége

DR. SOSINCSOTT, féltékeny orvos

LOLLIO, a mindenese

ANTONIO, ál-bolond

FRANCISCUS, ál-őrült

PEDRO, Antonio barátja

Az elmeegógyintézet őrültjei és bolondjai. Urak, hölgyek, szolgák.

Helyszín: Alicante

I/1.

Egy templom előtt. Alsemero, majd Jasperino.

ALSEMERO A templomban láttam meg őt először,
és most megint – ez biztos egy előjel,
csak hogy mire? Képzeldöm, semmire.
És mért torpanna meg sorsom, reményem?
A hely szent, de persze szándékom se más;
szépségét a szent céllal szeretem,
azt pedig joggal hasonlíthatom
a Teremtéshez; újra birtokba
vesszük az Édent – csak jussunk odáig.
A templomban néztünk először össze,
spontán, az kösse össze életünket is:
a kezdet és a beteljesülés!

Belép Jasperino.

JASPERINO Á, itt vagy! Gyere, kedvező a szél,
gyors és könnyű út ígérkezik.

ALSEMERO Tévedsz, barátom, pont ellenkezőleg,
én azt hiszem.

JASPERINO Mi, Máltába? Ne már,
ha boszorkányoktól vennél szelet,
sem csinálhatnál jobb vásárt, mint amit
most Isten ad.

ALSEMERO Most látom, ott a templom
tornyán átfordult épp a szélkakas.
Ez rossz jel.

JASPERINO Rossz? Akkor nem tudod, hol vagy.

ALSEMERO Nem jól, az biztos.

JASPERINO Nem vagy jól?

ALSEMERO De igen,
Jasperino, hacsak valamilyen
rejtett betegség nem bujkál bennem,
amiről én sem tudok.

JASPERINO Hát ez az!
Sose láttam még, hogy te útközben

bármilyen okból egy helyben ragadj –
 eddig még. A parton szolgálodat
 sürgeted, te nyergelsz fel helyettük,
 csak hogy hamarabb mehess; vízen meg
 velük vonsz föl horgonyt, vitorlát,
 és az első jó szélért imádkozol.
 S most hitehagyott lettél?

ALSEMERO Nem, barátom,
 nem váltok sem vallást, sem templomot.

JASPERINO Szerelmes nem lehetsz: a megtestesült
 józan ész voltál te mindig is. Anyád,
 barátok úgy szórták eléd a sok
 szépséget (és kiket!), de te minden
 csapdát kikerülsz. Szóval?

ALSEMERO Istenem,
 de erőszakos vagy! Csak eltűnődtem
 valamin, a templomban hallottam.

JASPERINO Erőszak, ez? Alvás inkább ahhoz
 képest, ahogy tegnap rohantál még.

ALSEMERO Ember! Mást sem csinállok, csak indulok.

Szolgák lépnek be.

JASPERINO Visszafelé, úgy látom. Nézd, a szolgálid.

1. SZOLGA Hívnak a hajósok. A poggyásza mehet?

ALSEMERO Nem, ma ne.

JASPERINO A mai nap sorsfordító,
 épp a Vízöntő jegyében vagyunk.

2. SZOLGA *(félre)* Ma nem hajózhatunk ki? Ahol füst van, lesz ott tűz is.

ALSEMERO Maradunk a parton. Van még egy ügyem,
 nem tudom, meddig – ha végére jártam,
 akkor szállunk vízre.

1. SZOLGA Ahogy kívánja.

2. SZOLGA *(félre)* Hadd mulasson ő is; biztosabb nekünk a szárazföldön.

*Alsemero szolgálai kimennek. Belép Beatrice, Diaphanta, szolgák. Alsemero csókkal
 köszönti Beatricét.*

- JASPERINO** *(félre)* Hát ilyet! A világ törvénye megdőlt! Üdvözöl egy nőt! Nem igaz – még meg is csókolja! Hol tanult ilyet? És primán csinálja! Pedig én úgy éljek, próbát még nem tartott belőle. Hát hajrá – ha ez így megy, falrengetőbb hír lesz Valenciában, mintha fél Görögországot visszafoglalná a töröktől.
- BEATRICE** Maga egy tudós.
- ALSEMERO** Módjával, hölgyem.
- BEATRICE** S a tudomány mely ágazata vajon ez a „szerelem”, amiről beszél?
- ALSEMERO** A te ajkadról énnekem zene.
- BEATRICE** Az megy magának: lapról énekel.
- ALSEMERO** Ügyességem ezzel ki is merült. Hiányoznak a szavak, hogy kifejtsem, csak ismételtetésre futja így: nagyon szeretlek.
- BEATRICE** Uram, gondolja át: szemünk az ór ítéletünk felett, és megfontolt döntést kell hoznia. De néha úgy siet, csodát mond arra is, mi köznapi, és józanabb ítéletünk később még vaknak bélyegzi szemünk.
- ALSEMERO** Ezen már túl vagyok. A szemeim tegnap már megtették a dolgukat, ma ítélték és minden egyezik: az alsó- és felsőház egyetért, csak egy hiányzik még, királynőnk kézjegye – ez a szerep csak terád vár.
- BEATRICE** Fölöttem is van valaki, uram.
(félre) Öt napon múlt csak! Az én szemem hibázott: ő volt az igazi. Hogy majdnem jókor jöjjön, és mindent lekéssen!
- JASPERINO** *(félre)* Jöhettünk volna Valenciából gyalog, hogy megspóroljuk a tengerre valót – innen már úgyse mozdulunk. Vállalkozni jöttem, hát akkor én is befektetek. Ott egy másik hajó, ugorjunk át arra – ha megcsáklyázom, győztem.
(Diaphantához megy)

Belép De Flores.

- DE FLORES** Madam, az ön apja –
- BEATRICE** Él és virul, tudjuk.
- DE FLORES** Saját szemével láthatja máris,
úton van ide.
- BEATRICE** Akkor minek kell őt
izzadva felkonferálni? Jött volna
váratlanul, de te a meglepetést
fölös makogással elrontod előre.
Mert hogy téged milyen szívesen látlak,
azt – gondolom – tudod.
- DE FLORES** *(félre)* Sosem vesz más irányt
ez a megvetés, se így, se úgy? Muszáj
követnem őt, ha futva menekül?
Döglesszen sors, akkor csak látványával
szerzek magamnak gyönyört, mindig és
mindenhol, még ha gyűlöl is. Tudom,
halottan látna inkább, mintsem élve,
és okát sem tudja – nyűglődő szeszély.
- ALSEMERO** Rosszkedvű lettél, hölgyem, hirtelen.
- BEATRICE** Bocsásson meg érte, múltó gyöngeség;
más okkal nem szolgálhatok, mint hogy
némelyik dolog ennek vagy amannak
halálos mérég, nem élhet vele,
ezer másik meg épp attól lakik jól.
Ilyen az én szememnek ez az ember.
Megöl, ha rámnéz, mint a baziliszkus.
- ALSEMERO** Ismert gyarlóság ez természetünkben.
Ezer közül jó, ha egy nem szenved
ugyanebben: egyik a rózsa szagát
nem állja, de millióknak az a
legkedvesebb illat; vagy például
a ricinusolaj, ami gyógyít ugye,
sokaknak szörnyű, vagy nem bírják a bort,
holott a szívünk attól lesz élénk,
és viselkedésünk vidám frissítője.
Ez a hiba (ha az), mondom, általános.
Mindent éppúgy gyűlölnek, mint imádnak.
Ez a folt, bevallom, megvan bennem is.
- BEATRICE** És mi az ön mérge, uram? Hogyha nem titok.

ALSEMERO Talán épp amire vágysz – egy cseresznye.

BEATRICE Én nem vagyok ellensége senki teremtett lénynek – csak annak ott.

ALSEMERO Nem szép, hogy látványával ingerel, ha tudja ezt.

BEATRICE Nem létezik, hogy ne tudja, uram, arcába vágtam annyiszor. És nincs eszközöm, mert apám becsben tartja őt, mióta kíséretében ott liheg.

ALSEMERO Akkor hát nincs a helyén.

(Beszélgetve arrébb lépnek.)

JASPERINO Eszelős egy figura vagyok ám, te lány.

DIAPHANTA Azt látom. De ne csüggedjen, van elmeorvosunk a városban, aki az ilyenekre szakosodott.

JASPERINO Nana – én tudom, milyen kúrára szorulok, hogy a legjobb formáját hozza az apparátusom.

DIAPHANTA Satnya szervezet lehet, ha nem működik az apparátusa.

JASPERINO Olyan mixtúrát ütnénk össze ketten, te hozod az edényt, én a mozsártörőt, hogy két óra alatt a legforróbb vér is lenyugszik tőle, sarlatán legyek, ha nem.

DIAPHANTA Egy kis mák kellene, hogy lecsillapuljon.

JASPERINO Mák, vagy esetleg makk? Itt egy bikkmakk a szádra kezdetnek. *(csók)* Aztán jöhet még bele kígyógyökér, vörös here, meg a hogymondják, hüvelyesek. Többet most nem mondok, de majd mindet megmutatom.

Belép Vermandero, szolgálkkal.

BEATRICE Jön az apám.

VERMANDERO Ó, Joanna, téged kereslek. Vége az ájtatosságnak?

BEATRICE Mára igen.
(félre) Félek, hogy a szentemet elcserélem, szédítő bennem a változás. *(Ver.-hoz)* Apám, ez az úriember lekötöztetett, a dolgait félbehagyta miattam.

Szavaiból úgy veszem ki, kastélyod megtekintené. Hidd el, hogy érdemes rá, ha megengeded.

VERMANDERO

Miért ne?
Egyetlen feltétellel: tudnom kell, hová való. Erődítményeinkbe idegen nem láthat bele. Váraink hegycsúcson állva kívülről mutatósak, de legbelül mind csupa titok.

ALSEMERO

Valenciából jöttem.

VERMANDERO

Valenciából?
Az hazai föld. És mi a neved?

ALSEMERO

Alsemero.

VERMANDERO

No, csak nem annak a John de Alsemerónak a fia?

ALSEMERO

De annak, uram.

VERMANDERO

Szívem repes, hogy nálunk üdvözölhet.

BEATRICE

(félre) Engem szokott „szívem”-nek hívni, úgyhogy igaz minden szava.

VERMANDERO

Ismertem apád, régről, mielőtt még állunk pelyhezni kezdett, s azóta is, míg a kor pecsétje minket ezüstbe nem vert. Hát elment, egy jó katona távozott benne.

ALSEMERO

Őn sem maradt el mögötte, uram.

VERMANDERO

De, Szent Jakabra, én elmaradtam, pedig egyet-mást csináltam én is. Gibraltárnál nyelte őt el végül egy gyászos nap, a lázadó hollandok ellen. Így volt?

ALSEMERO

Halálát megbosszultam volna, vagy követem, ha közbe nem szól a paktum.

VERMANDERO

Hát igen, ki kellett fújni magunkat. Joanna, majdnem kiment a fejemből: beszéltem Piraquóval nemrég.

BEATRICE

(félre) Rossz hír.

- VERMANDERO** Nagyban készül a diadalmenetre:
egy héten belül oltárhoz vezet.
- ALSEMERO** *(félre)* Ó!
- BEATRICE** Ne, apám, kérlek, ne ilyen hirtelen!
Ha így sietsz, egy percem sem marad,
hogy elcsitítsam kedves lelki társam,
a szüzességet, kivel eddig éltem.
Így váljak el tőle, durván és kapkodva?
Két barát örök búcsúját nem illetné
ünnepi komolyság?
- VERMANDERO** Jaj, te nyugós baba!
- ALSEMERO** *(félre)* Búcsúzni nekem kell, elválni minden
földi örömtől. *(Ver.-hoz)* Uram, ha megbocsát,
hív a kötelesség.
- VERMANDERO** Ugyan, dehogy!
Csak nem gondolta meg magát? Addig
el nem megy, míg kastélyom nem látta
és annak minden huncut zegét-zugát.
Különben megbántva érzem magam!
Na, gyere már! Ha mégis töltenél
Alicantéban egy vidám hetet,
örömmel látlak lányom esküvőjén.
- ALSEMERO** *(félre)* Megmérgez, aztán lakmározni hív.
(Ver.-hoz) Boldogan vennék rajta részt, uram,
ha megengednék üzleti ügyeim.
- BEATRICE** Én sajnálni fogom, ha nem jön el,
mikor meglesz – csak ne ilyen hamar.
- VERMANDERO** Én mondom, a kérő komplett gentleman,
magas körökbe is bejáratos,
sok pompás tulajdonság ékesíti,
el nem cserélném semmiféle vőért,
a legnagyobb csődörért se Spanyolhonban,
pedig terem minálunk egy-kettő.
- ALSEMERO** Látom, ön nagyon kötődik hozzá.
- VERMANDERO** És egy életre magamhoz is kötöm,
akaratom bánja máskülönben.
- BEATRICE** *(félre)* Így meg az enyém, ha te megteszed.

- VERMANDERO** Útközben még mesélek róla. Gyere!
- ALSEMERO** *(félre)* Hogyan merészkedhetnék én e várba,
ha kapujában mozsárral tüzelnek?
De menni kell, nincsen már visszaút.
- BEATRICE** *(félre)* Ez a kígyó még itt van?
(ledobja az egyik kesztyűjét)
- VERMANDERO** Hopp, a kesztyűd.
Nyugalom. – De Flores, segíts.

Vermandero, Alsemero, Jasperino és a szolgák elindulnak kifelé.

- DE FLORES** Madam – *(nyújtja a kesztyűt)*
- BEATRICE** Fene a lelkes, túlbuzgó pofád!
Mit hajolgatsz, ki kért meg rá? Hozzám
nem érnek ezek többet az életben.
(lehúzza a másik kesztyűjét) Tessék! Itt a párja!
(ledobja) Fogd, húzzad le a bőrödöt is velem!

De Flores kivételével mind el.

- DE FLORES** Szép szerelmi zálog, mellé szitokszó.
Tudom, hamarabb viselné kicserzett
bőrömet egy pár körömcipőbe
húzva, mint hogy ujjam én belédugjam
e nyílásba itt – *(felhúzza a kesztyűt)* tudom, hogy gyűlöl,
de nincs választásom: muszáj szeretnem.
Nem baj. Akárhogy ingerli, én üldözni fogom:
ha másom nincs is, van akaratom. *(El)*

I/2.

Őrültekháza. Jön Dr. Sosincsott és Lollio.

- DR. SOSINCSOTT** Lollio, rád kell bíznom egy titkot,
de aztán diszkréten!
- LOLLIO** Uram, nem szokásom másokba vájkálni.
- DR. SOSINCSOTT** Elkötelezett munkád és szorgalmad
a biztosíték, hogy így fogod folytatni.
Lollio, nekem van egy nejem.

- LOLLIO** Uram, az ő titkát már nincs nagyon hová rejtegetni, az egész város tudja, hogy magához ment, ha nem az ország.
- DR. SOSINCSOTT** Ne siess! A tény maga már nehezen szorítható korlátok közé, de van itt egy szűkebben vett, mélyebb, és hát édesebb dolog.
- LOLLIO** Uram, hatoljunk ketten a probléma mélyére.
- DR. SOSINCSOTT** Pont oda akarok kilyukadni!
Lollio – a feleségem fiatal.
- LOLLIO** Annál rosszabb titokban tartani!
- DR. SOSINCSOTT** Megint a lényegét tapintod.
De én vagyok az öreg, Lollio!
- LOLLIO** Nem, kérem, én vagyok az öreg Lollio.
- DR. SOSINCSOTT** És mért nem állhat összhangban a kettő?
Vén fa és zsenge hajtás összenőhet,
még szépek is együtt.
- LOLLIO** Igen, bár az öreg fák idővel nagy, agancsos koronákat növesztenek.
- DR. SOSINCSOTT** Pont ettől félek, ember! A saját ujjamon hordanám a saját gyűrűm,
mert ha kölcsönveszik, már nem az enyém,
hanem azé, aki használja.
- LOLLIO** Akkor folyton viselnie kell. Mert ha csak úgy hever ott valahol, szabadon, akkor előbb-utóbb valaki beledugja.
- DR. SOSINCSOTT** Átláttad, Lollio. És itt vár munka a te éber szemedre. Nem lehetek mindig otthon.
- LOLLIO** Hát azt biztos, hogy nem tud.
- DR. SOSINCSOTT** Néha el kell mennem.
- LOLLIO** Ez mindannyiunkkal így van.
- DR. SOSINCSOTT** Ez lesz, mondom, a feladatod. Minden lépését figyeld. Távollétemben neked kell betölteni helyettem a rést.
- LOLLIO** Azon leszek. Ámbár azt nem igazán látom, kire lehetne féltékeny éppen ön.
- DR. SOSINCSOTT** Nagyon jólesik a kérdésed, Lollio. Kifejtenéd bővebben?

- LOLLIO** Ebben a házban ugye kétféle ember van, azokat is ostorral tartjuk kordában: bolondok meg őrültek. Az egyik eleve hülyének született az ilyen disznósághoz, a többi menet közben buggyant meg annyira, hogy még bolondozni tudjon.
- DR. SOSINCSOTT** A páciensek, igen, Lollio.
Én kezelek ilyet is, olyat is:
a praxisomból élek, méghozzá jól.
De ez nem oszlatja el aggályomat:
a látogatók, Lollio, akik
agybeteg páciéntúrámhoz
naponta bejárnak, nem láthatják nőmet!
Csupa bálgúnár, kikent-kifent ficsúr.
Szép szemek és jó testalkatarányok –
ez rettentő nagy kísértés, Lollio!
- LOLLIO** Őket könnyen leszereljük, uram. Ha őrülteket és bolondokat akarnak látni, itt vagyunk nekik mi ketten. A nacsasszonyt meg hagyják békén, mert ő ugye egyik sem.
- DR. SOSINCSOTT** Ez kiváló stratégia. Ha őrültek és bolondok miatt jöttek, akkor ott húzzuk meg a határt. A nejem nem látogatható, mert nem bolond.
- LOLLIO** Hát és nem is őrült meg.
- DR. SOSINCSOTT** Erősen fogd hát a pajzsot, Lollio:
sziklaszilárd benned a bizalmam.
Hány óra?
- LOLLIO** Has óra körül lehet, uram.
- DR. SOSINCSOTT** Már mint ebédidő? Úgy érted, tizenkettő?
- LOLLIO** Igen, uram. Minden testrésznek megvan a maga órája: hatkor fölébredünk, orientálódunk: ez a szem órája. Hétkor imádkozunk: térd-óra; nyolckor séta: láb-óra; kilenckor pukkantunk és pislantunk: orr; tízkor piálunk: száj; tizenegykor már a betevő után kalimpálunk: kéz; délben végre eszünk: has-óra.
- DR. SOSINCSOTT** Ez igen tartalmas volt, reméljük,
minden tanoncodon keresztülvered,
és úgy látom, már kapunk is egy újat.

Belép Pedro és Antonio, mint idióta.

- PEDRO** Ég óvjon, uram. Ügyem magáért beszél; tekintsen rá és megérti.
- DR. SOSINCSOTT** Aha, aha, aha.
Nyilván páciensnek vetetné őt fel.
- PEDRO** És ha a kezelés hatékony talál lenni, vagyis természetének satnya és beteges vonásait kissé feljavítja, akkor (*pénzt ad*) ez csak egy kis ízelítő a végösszezből, természetesen a mosás, étkezés, miegyebek költségein felül, amiket az utolsó centig állunk.
- DR. SOSINCSOTT** Nem fog hiányt szenvedni, garantálom.
- LOLLIO** Uram, az alkalmazottnak is kijár valami, mégis az én kezem végzi majd a munkát.
- PEDRO** Jusson a te dolgos kezédbe is, tessék. (*pénzt ad*)
- LOLLIO** Igen, uram, mert hát nekem kell őt tisztán tartani, meg felolvasni neki. Hogy hívják?
- PEDRO** Antonio a neve, de mi csak a felét használjuk: Tóni.
- LOLLIO** Tóni, Tóni – az pont elég, és kiváló név egy bolondnak. Mi a neved, Tóni?
- ANTONIO** Hehe! Köszönöm szépen, elég jól, komám. Hehe!
- LOLLIO** Ügyes gyerek vagy, és ezek szerint nem egy vadállat, ha tudsz nevetni.
- PEDRO** Nos, uram, ha őt az ész bármely, akár legcsekélyebb fokára föltornászná, vagy elmászna (hogya úgy mondjam) az ész zsámolyáig mankón vagy négykézláb – akkor önt is megbecsülnénk, és nevét áldaná egy nagy család, amelynek örököse ő volna, ha jussát igazgatni – vagy felfogni – lenne kapacitása. Mondom: egy gentleman.
- LOLLIO** Ezt mondjuk első pillantásra láttam, hogy egy úriember, nem is néztem ki belőle mást.
- PEDRO** Legyen jó ellátása, tiszta ágya.
- LOLLIO** Amilyenben a nagysága fekszik, kérem. Megfelelő ráfordítással pedig, értem ezalatt az időt és az eszközt, az értelem magasabb fokára emelhetjük.

- PEDRO** A pénz nem akadály.
- LOLLIO** Persze azért ne egy államtitkár képességeit célozzuk meg.
- PEDRO** Ó, ezt nem is várjuk el.
- LOLLIO** De valamilyen közhivatal garantáltan benne van a pakliban. Öt héten belül vállalom, hogy felhozom egy rendőr szintjére.
- PEDRO** Még a kicsivel lejjebb is működik.
- LOLLIO** Fú, hát ha annál lejjebb visszük a lécet, teszem azt portás, pedellus vagy képviselő, akkor nem sokkal leszünk beljebb, mint most. A rendőrig felhozom. Aztán ha idővel végrehajtóig viszi, lehet kezét csókolni az ápolónak. De továbbmegyek: fölemelem őt a saját magaslatomba, olyan okos lesz, mint én magam.
- PEDRO** Azt megköszönnénk.
- LOLLIO** Ugorjunk bele, aztán vagy én süllyedek le az ő szintjére bolondnak, vagy ő emelkedik fel az enyémre bölcsnek, amivel, állítom, jól járna.
- PEDRO** Kivételes eszed van, tényleg.
- LOLLIO** Az, igen, és ha nem lettem volna olyan hibbant, hogy eszelősökkel kezdjek, az intelligenciám is szárnyalna. De gondoljon már bele a munkakörömbé!
- PEDRO** Abszolút, úgyhogy megyek is. Kérem, vigyázzanak rá nagyon!
- DR. SOSINCSOTT** Levettük a válláról, mától a mi gondunk!
- Pedro el.*
- ANTONIO** Elment a komám. Komám, jaj, komám!
- LOLLIO** Nyugalom, Tóni. Ne sírj, gyerekem, mert ha igen, akkor jön a dádá. Itt a komád: én vagyok a komád, Tóni.
- ANTONIO** Hehe. Akkor nem sírok, ha te vagy a komám. Hehe.
- LOLLIO** Legjobb lenne most rögtön tesztnek alávetni az agyát, hogy tudjuk, melyik kategóriába soroljuk.
- DR. SOSINCSOTT** Tégy úgy, Lollio, tégy úgy.
- LOLLIO** Kezdjük a könnyebbekkel. Tóni, hány tiszta ujj van egy politikus jobb kezén?
- ANTONIO** Amennyi a bal kezén, komám.

- LOLLIO** Kitűnő. Akkor tehát a kettőn együtt?
- ANTONIO** Kettővel kevesebb, mint egy pár, komám.
- LOLLIO** Hibátlan válasz. Következő kérdés, Tóni komám. Hány hülye tesz ki egy okosat?
- ANTONIO** Van olyan nap, hogy negyven is, komám.
- LOLLIO** Negyven? Mivel támasztod ezt alá?
- ANTONIO** Ha mondjuk egy okos ember ért a munkájához, azt a sok hülye seperc kiteszi.
- LOLLIO** Tűéles bolond, minimum a negyedik osztályba való. Még egy tesztkérdés, Tóni: hány gazember képez egy becsületes embert?
- ANTONIO** Azt nem tudom, komám.
- LOLLIO** Persze, ez még nehéz neked. Megmondom akkor: a bíró, a csendőr meg a foglár. A bíró lefogatja, a csendőr bekasztlizza, a foglár meg néhanapján kiveri belőle a lelket. Ha ettől se lesz becsületes, a hóhérra vár a gyógyítás.
- ANTONIO** Hehe! Ez jó.
- DR. SOSINCSOTT** Bolondnak ez túl finesztes kérdés volt, Lollio.
- LOLLIO** Igen, ez inkább magához passzolt volna. Na még egy utolsó, Tóni, aztán mehetsz játszani.
- ANTONIO** Jaj de jó! Ki a lyukból, be a lyukba, huhú!
- LOLLIO** Úgy, úgy. Akkor tehát: hány őrült van itt, ha –
- ANTONIO** Kettő, komám: te meg én.
- LOLLIO** Na-na, kicsit előreszaladtál, hallgasd végig a kérdést. Hány őrült és hány gazember van itt, ha: egy őrült áll egy gazember előtt, egy őrült áll egy gazember mögött, és minden két őrült közt áll egy gazember? Tehát akkor: mennyi a gazember és mennyi az őrült?
- ANTONIO** Idáig nem terjed a tudásom, komám.
- DR. SOSINCSOTT** Túl nehéz kérdéseket teszel föl neki, Lollio.
- LOLLIO** Pillanatok alatt meg fogja érteni. Állj ide, komám.
- ANTONIO** Igenis, komám.
- LOLLIO** Főnök, álljon a bolond mögé.

- DR. SOSINCSOTT** Nono, Lollio.
- LOLLIO** Én meg ide. Most figyelj, Tóni: egy bolond egy gazember előtt.
- ANTONIO** Az vagyok én, komám.
- LOLLIO** Itt van egy bolond egy gazember mögött – én. Köztünk, a két bolond között egy gazember – ez a főnök. Összesen tehát három bolond. Mi hárman...
- ANTONIO** Mi hárman, mi hárman, komám.

Őrültek odabent.

- 1. ŐRÜLT** *(bentről)* Kalodába a fejét, túl kicsi a kenyér!
- 2. ŐRÜLT** *(bentről)* Röpülj, röpülj, kapd be a legyet.
- 3. ŐRÜLT** *(bentről)* Több hagymát a nőnek, vagy az ördög kötelet fon a nyakába!
- LOLLIO** Na, most tisztán lehet hallani, milyen napszak van: szól a tébolyda harangja.
- DR. SOSINCSOTT** Csöndet, különben jön a drótból font!
- 3. ŐRÜLT** *(bentről)* Kurva macska, kurva macska! Hol a parmezánom? Hol a parmezánom!
- DR. SOSINCSOTT** Csönd legyen, azt mondtam! – Itt az idő. Meg kell őket etetni, Lollio.
- LOLLIO** Nincs remény, hogy az a wales-i őrült valaha meggyógyuljon; egy egér tette tönkre, megette a sajtját, vele ment el az esze is.
- DR. SOSINCSOTT** Végezd a munkád, Lollio, én is megyek a dolgom után.
- LOLLIO** Menjen az őrültek részlegére, a bolondokkal elbánok én.
- DR. SOSINCSOTT** És el ne felejtse, amit rád bízam.

Dr. Sosincsott el.

- LOLLIO** Tudom, egyelőre még nem páciens vagyok! – Gyerünk, Tóni, vegyülj el az osztálytársaid között! Kész filozofok vannak már köztük, fújják kívülről, hogy „agyrémnek”, „agyrémet”, „agyrémből”.
- ANTONIO** Az őrülteket szeretném megnézni, komám, hogyha nem harapnak meg.

- LOLLIO** Nem, nem fognak megharapni, Tóni.
- ANTONIO** Csak az ebédnél harapnak, ugye, koma?
- LOLLIO** Bizony, Tóni, az ebédnél, ott harapnak. Remélem, a dicsőségemre válsz: te vagy a kedvencem az összes tanítványom közül, akit eddig kineveltem, ki fog derülni rólad, hogy okos ember vagy – vagy énrólam derül ki, hogy eszelős.

Mindketten el.

II/1.

Kastély. Beatrice és Jasperino jön két irányból.

- BEATRICE** Készen állok, uram. Szép szolgálata dicsfénybe vonja barátságukat. Angyalok kísérik, és ez a menlevél – *(papírt ad át)* benne az alkalmas hely és idő.

- JASPERINO** Jutalmam az öröm, amit viszek.

Jasperino el.

- BEATRICE** Bölcsen választ Alsemero barátot!
Ebből látszik, hogy megfontoltan dönt.
Mi más évrre volna még szükségem,
hogy őt válasszam?
Mert szabály, hogy aki gondolatait
egy jól választott társsal osztja meg,
az bölcs lesz minden más döntésben is.
Most tényleg megfontolt szemmel szeretek,
és az érdem útját látom. Kristálytisztán.
Aki méltó, gyémántként tündököl,
sötétben is, vagyis ha nincs veled,
ami szerelmesnek legsűrűbb éjszaka –
ilyenkor látom őt a legszebbnek,
belső szememmel. Mi Piraquo, kiért
apám úgy liheg? Hogy áldása is csak
úgy enyém, ha szavát tisztelem,
különben áldás sincs, mert megfordul
és átokká változik! Valamit
villámgyorsan ki kell találnak – ő is
olyan heves, mindent azonnal akar,

levegőt sem hagy, hogy új vigaszommal
beszélni tudjak.

Belép De Flores.

DE FLORES

(félre) Ott van.

Ez egy betegség: kössenek fel inkább,
de nem bírom megállni, hogy ne lássam.
Naponta húszszor (alsó hangon is),
kicsikart ürüggyel, koholt megbízással
tolakszom elé. Okom nincs rá sok:
bátorítás annyi se, addig heccel,
hogy minden egyes alkalommal rosszabb.
Az arcomnak, mondja, a városban
ádázabb ellensége nála nincsen,
nem létezhet, hogy látványom eltúrje,
mintha vést vagy rontást hordozna a külsőm.
Nem mondom, ocsmány egy pofám van,
de sokkal rosszabbat is láttam mennybe menni:
nemhogy eltúrik, rajongva imádják –
keshedt állú pofák bánatos szakállal,
itt-ott négy szőrszál suttog egy sarokban,
mintha egymást félve nőttek volna ki;
ráncok, mint a vályú, hol a disznó
idomtalanság moslékként lefetyel
nyálkás szemekből kifolyt, hamis könnyeket –
és egy ilyen tépi korlátlan a kéjt,
és a szépség bájával hat kedvesére!
Ha durva sorsom szolgának lökött is,
mint úriember estem a világba. –
Áldott szemét most felém fordítja,
tépjen vihar, én el nem indulok.

BEATRICE

(félre) Megint?

Ez a baljós, rücskös arcú fickó
jobban felkavar, mint minden
szervedélyem együtt.

DE FLORES

(félre) Kezdődik.

Állom a jégvihart, verjen akárhogy.

BEATRICE

Mit akarsz? Minek vagy itt?

DE FLORES

(félre) Csak szépen, finoman.

Ma nem hagyom itt könnyen.

BEATRICE *(félre)* Gyökeret vert a dög.
(hangosan) Te megmeredt varangyos tócsa!

DE FLORES *(félre)* És újra zivatar.

BEATRICE Ki küldött? És mivel? Menjél el innen!

DE FLORES Főnököm, az ön apja küld egy üzenettel.

BEATRICE Percenként egy újabb? Hajrá.
Add át, kössenek fel, tűnj el.

DE FLORES A hű szolgálat hálát érdemel.

BEATRICE Mi az üzenet?!

DE FLORES Szépségéhez egy kis türelmet, és mondom.

BEATRICE Időrabló, szemérmetlen kínzás!

DE FLORES Signor Alonzo de Piraquo, madam,
édes öccse Tomazo Piraquónak –

BEATRICE Szolga! Mikor lesz már vége?!

DE FLORES *(félre)* Túl hamar.

BEATRICE Igen, mi van velük?

DE FLORES Említett Alonzo,
Tomazóval, akit szintén említettem –

BEATRICE Meghalok.

DE FLORES Most kötöttek ki a parton.

BEATRICE Pusztuljon a hír!
Te mindennél gennyesebb, és ez ok,
hogy téged látnom kelljen?

DE FLORES Az apja,
nekem főnököm, kért, hogy adjam át.

BEATRICE Nincs senki más, akivel üzenjen?

DE FLORES Szerencsémre pont én voltam kéznél.

BEATRICE Pusztulj előlem!

DE FLORES *(félre)* Hát így.
Mi vagyok én, állat? Ürügyeket gyártok,
csak hogy rám taposson? Látnom kell, mindig.
Egy órán belül rám tör megint a

lázroham, és tudom, mint felheccelt kutyát,
 egyet fújok, s vonzolhatnak megint.
 Mi lesz ebből, nem tudom, de nem aggaszt,
 mert naponta látni rossz arcokat
 ész nélkül imádva. Ez a rossz pofa is
 divatba jöhet még egy szép napon a többivel.
 Veszekedésből lesz a legjobb muri.
 Mint a kisgyerek, ki magát álomba sírja,
 láttam nőt, ki szitkozódva mászott férfi-ágyba. *(El)*

BEATRICE

(félre)

Látom ezt az embert, és valahogy
 tudom: baj lesz. Ott ül bennem a pánik,
 egy órával később is még reszketek.
 Apámat ha jókedvében elkapom,
 kirúgatom vele. – Jaj! Belevesztem
 egy apró örvénybe, és elfeledtem
 a bánat lavináját, ami jön már,
 hogy elsöpörje minden vigaszom.

Belép Vermandero, Alonzo és Tomazo.

VERMANDERO

Csak mint otthon! Főleg te, kinek összes
 címét, rangját most megtoldom ezzel:
 Alonzo, fiam!

ALONZO

A titulusok
 tárában egy sincs, mi boldogabbá tenne.

VERMANDERO

Kiérdemelted! Lányom, készülődj,
 a nagy nap, íme, mindjárt rád lopakszik.

BEATRICE

(félre) Az éjszakát azt megtartom magamnak,
 ha túl közel merészkedik.

(Beatrice és Vermandero félrevonulva beszélnek.)

TOMAZO

Alonzo.

ALONZO

Bátyám?

TOMAZO

Nem sok ujjongást látok a szemében.

ALONZO

Jaj már, a te mércéden semmi nem megy át,
 vagy mondj egy nőt, ki téged lázba hoz.
 Ha két szerelmes csak hibákat keres,

egy selejtes könyv lesz a vonzalom,
ahol minden egyes szó sajtóhiba.

BEATRICE

Csak ennyiért könyörgök –

VERMANDERO

Ennyi belefér.

Lássuk, Alonzo hogy nyilatkozik. Fiam,
indítvány hangzott el, hogy egy bizonyos
szüzesség nyerjen még három nap haladékot.
Méltányos kérelem: csakugyan szűkös
a korábbi lejárat.

ALONZO

Örömöm

így épp annyival késik, amennyivel
siettetném – de ha ő kívánja,
az új időpont éppúgy megfelel,
boldogságom így is teljes.

VERMANDERO

Ne is

fogyatkozzék meg soha! Urak, örvendtem.

Vermandero és Beatrice el.

TOMAZO

Nos. Elég unottan ment el, figyelted?

ALONZO

Unottan, hogyhogy? Csak problémázni tudsz.

TOMAZO

Jó, akkor hagyjuk. Én vagyok hülye,
hogy a károd felett őrködök.

ALONZO

Mert?

Mit nem veszek észre?

TOMAZO

Jaj már, a saját hited benne, az ver át!
Villámsebesen szeress ki belőle,
légy észnél, mert lelki békéd bánja.
Gondold el, milyen kín lesz elvenni
egy olyan nőt, ki szívét másba zárta!
Ha kap is tőled valaha gyönyört,
azt sem te nyújtod, sem a tehetséged,
másvalakivel fekszik a karodban,
félíg-apja ő lesz minden gyermekednek,
nem ő nemzi, de őneki foganják,
mert őneki szól összes szenvedélye.
Életveszély és szégyen lesz a vége,
ha megpróbálsz féken tartani,
belegondolni is gyötirelem.

ALONZO Teljesen úgy beszélsz, mintha mást szeretne.

TOMAZO Ilyen lassan fog az agyad?

ALONZO Hát nem,
 ha ez nyomaszt csak, én nyugodt vagyok.
 Baráti tanácsod, bátyám, tartogasd
 rosszabb időkre. Úgy mennék el innen,
 mint ádáz és halálos ellensége
 bárkinek! kivéve téged, ha csak
 feltételezni merésznél róla,
 hogy ismeri a hűtlenség fogalmát,
 nemhogy szennyes kis gyakorlatait!
 De: barátok vagyunk. Ne többet, kérek,
 én sok mindent elviselek, de ha őt
 sérted, onnantól én nem én vagyok.
 Bátyám, isten áldjon. Adjunk hálát
 az égnek, hogy szeretetben válunk el. *(EI)*

TOMAZO Szelíd szerelmi téboly, így a férfi
 tánclépésben libben a pokolba. *(EI)*

II/2.

Kastély. Belép Diaphanta és Alsemero.

DIAPHANTA Itt őrzöm a helyet. És mit érdemel,
 aki pontosan jött? Egy gyengéd találkát.
 Jön az úrnőm. Hallja, szép ember maga.
 De jobb a sok bókot visszafognom,
 mert még veszélyesek találnak lenni. *(EI)*

ALSEMERO Eddig jók vagyunk. Az ilyen lány mind
 úrnőjének rejtett kamrácskája:
 a legféltettebb titkaikat őrzi.

Belép Beatrice.

BEATRICE Tekintetem most átfogja vágyaim.
 Ha visszaszállna egy fohász az égből,
 hogy minden hiányunkat orvosolja,
 az sem lehetne ám édesebb gyógyír,
 mint most vágyaimra te.

ALSEMERO Mondandónk
oly szépen egybevág, hogy nem találok
méltóbb szavakat – add hát kölcsön őket. *(csók)*

BEATRICE Milyen boldog lenne ölelésünk,
ha nem rágná irigység! Szegény kis csók,
ellensége van, halálos, aki
megmérgezné. A mennyben járnék, ha a
„Piraquo” név se létezne a földön,
sem bilincsek, mint a szülői parancs.
Az üdvösségem volna!

ALSEMERO Egy jó szolgálat
kiirthatná mindkét félelmedet.
Továbbmegyek, mert szenvedsz: szüntesd meg
az okot, és megszűnt a parancs is.
Két félelem alszik ki egy fújásra.

BEATRICE Hadd értsem meg, kérlek. Milyen szolgálat
juttatna e váratlan örömhöz?

ALSEMERO Ami naggyá tesz egy férfit: bátorság.
Most azonnal kihívom párbajra.

BEATRICE Hogy?
Ez neked a félelem kioltása?
Hát ettől fog csak lángolni igazán!
Ugye nem kockáztatnád önmagad, ki
minden vigaszom, örömöm vagy nekem?
Egy szót se! És mondjuk hogy te győzöl –
a veszéllyel jegyzed el magad, nem velem,
a törvény elrabol vagy bujdosásod
élve eltemet. Jó, hogy ez felmerült –
most felejtsd el, kiváló módja annak,
hogy halálomig bánatot cipeljek,
és könnyeim csak a sír szárítsa fel.
A vérontás ocsmányabb archoz illik,
és most, hogy átgondolom – *(félre)* az én hibám.
Micsoda vásárt hagyott veszni gőgöm!
Kérdés nélkül meglett volna. A Teremtés
legrusnyább fajzatát is okkal gyúrta készre,
és ezt az okot én, jaj, nem vettem észre.

ALSEMERO Szívem –

BEATRICE *(félre)* Sok tudós szerint egyik mérreg kiúzi
a másikat. Hol volt a tudományom?

ALSEMERO Szívem, nem figyelsz.

BEATRICE Nagyon is figyelek.
Az idő nincs az oldalunkon úgy,
mint később még lehet; takarékosan
kell bánnunk vele, jó beosztással,
míg a miénk lesz egészen.

ALSEMERO Bölcs szavak.

BEATRICE *(kikiabál)* Diaphanta, gyere be!

Belép Diaphanta.

DIAPHANTA Hívott, madam?

BEATRICE Légy jó az úrhoz, kísérd ki a hátsó
ajtón át, ahol behoztad.

DIAPHANTA Igen, madam.

ALSEMERO Szerelmemre szilárdan építhetsz.

Diaphanta és Alsemero el. Belép De Flores.

DE FLORES *(félre)* Megnéztem ezt a randevút, és
nagyon érdekel, a másikkal mi lesz.
Mert mindkettőt nem szolgálja ki, csak ha
félrelép. Lehet, beszállok én is.
Ha egy nőcske férjétől elröppen,
hatványra kel és terjed, mint a számsor,
egy, tíz, száz, ezer, tízezer, idővel
végigmegy rajta egy egész hadsereg.
Most jó kis fejmosásban lesz részem,
de akkor is látnom kell.

BEATRICE *(félre)* Jó, tegyük fel, utálom,
mint fiatalság rühelli a sírt.
De ki kell azt mutatni? Nem lehet titok,
hogya ettől alám dolgozik? Itt van –
(hangosan) De Flores.

DE FLORES *(félre)* Ha! A boldogság megőrjíti –
a nevemen hív, szépen: De Flores,
nem „patkány” vagy „tetű”.

BEATRICE Te csináltál
valamit az arcoddal? Új orvosod van?

Mert nagyon kicsípted magad. Még sosem néztél ki ilyen szívdöglesztően.

DE FLORES

Én – én nem.
(*félre*) Ugyanaz a pofa az utolsó ragyáig,
mit egy órája leprásnak hívott.
Mi van itt?

BEATRICE

Gyere ide – közelebb, te.

DE FLORES

(*félre*) Mennyország.

BEATRICE

Fordulj meg, hadd lássalak.
Jaj! Most látom, hogy ez csak májkiütés,
azt hittem, rosszabb.

DE FLORES

(*félre*) Hozzám ért az ujja!
Ámbraillatú az egész nő.

BEATRICE

Csinálok arcvizet, az elmulasztja
két hét alatt.

DE FLORES

A saját két kezével?

BEATRICE

Igen, azzal. Ha kúráról van szó,
nem bízom másra.

DE FLORES

(*félre*) Fél-kielégülés,
hogy így beszél velem.

BEATRICE

Egy durva arc,
ha megszokjuk, már nem is ellenszenves,
sőt percről percre elfogadhatóbb.
Tapasztalatból látom.

DE FLORES

(*félre*) Rám ragyogott
az ég, nem hagyom veszni.

BEATRICE

A keménység illik egy férfiarchoz,
szilárd férfiasságot sugall,
ami szükség esetén jól teljesít.

DE FLORES

Meglátná rögtön a kisasszony, mihelyt
igénybe találná venni. Minél
nagyobb ügyben, annál boldogítóbb
kitüntetés.

BEATRICE

Ki foglak próbálni, ha –
Jaj, én De Floresem!

- DE FLORES** Tessék?
(*félre*) Övé vagyok! már úgy hív, „De Floresem”!
(*Beat.-hez*) Kikiváncozott önből egy sóhaj, madam.
- BEATRICE** Belőlem? Semmi, elfelejtettem. – Ó!
- DE FLORES** Megint! A párja.
- BEATRICE** Képzelődsz, uram.
- DE FLORES** Most már nincs mentség, kétszer is hallottam.
Az a sóhaj ki akar törni, madam,
szánja meg és öntse szavakba –
hallom szegényt, hogy ott dörömböl
melle börtönében.
- BEATRICE** Ó, ha megadatott volna –
- DE FLORES** Ez az, ez az!
- BEATRICE** – hogy férfinak szülessek!
- DE FLORES** Nem, nem ez az.
- BEATRICE** Szabadság lelke, ó!
Nem löknének akkor oda egy olyannak,
akit szívből gyűlölök, volna erőm
szembeszállni az összes irtózáttal,
nem – mindet eltörölni végleg.
- DE FLORES** Ó, áldott alkalom!
Nem kell nemet cserélnie, íme:
keresse a férfit bennem.
- BEATRICE** Benned, De Flores?
Nehezen hiszem.
- DE FLORES** Ne fosszon meg ettől,
térden állva kérem!
- BEATRICE** Felindulásodban nem látsz tisztán.
Veszélyes, szörnyű, véres szolgálat ez.
Miért vágyna ilyesmire bárki?
- DE FLORES** Ha tudná, milyen mohón kívánom,
hogy eszköz lehessen önnek akármijében,
azt mondaná, a tiszteletről is
megfeledkeztem, csak hogy megismerjem
a megbízatást.

- BEATRICE** *(félre)* Jó, ennyi már elég.
Kiéhezett, és egy ilyenek a pénz
mennyből jött ajándék. *(De F.-nek)* Emelkedj fel.
- DE FLORES** Előbb a munkát!
- BEATRICE** *(félre)* Nagyon meg lehet
szorulva – *(De F.-nek, pénzt ad)* Tessék, bátorításnak:
mert vakmerő vagy és munkád veszélyes,
drága lesz jutalmad is.
- DE FLORES** Gondoltam én,
korábban is ezzel biztattam magam,
már a gondolat is darabokra tép.
- BEATRICE** Tombold hát ki magad őrajta.
- DE FLORES** Szomjazom rá.
- BEATRICE** Úgy hívják: Alonzo de Piraquo.
- DE FLORES** Vége van: nem kell őt többé látnia.
- BEATRICE** Milyen ragyogónak tűnsz most föl előttem!
Szebb díjat kapsz, mint ember valaha
kapott.
- DE FLORES** Úgy látom én is.
- BEATRICE** A kivitelezésben légy óvatos.
- DE FLORES** Miért, nem mindkettőnk élete a tét?
- BEATRICE** Akkor most összes félelmem rád bízom.
- DE FLORES** Többé nem fogják bántani.
- BEATRICE** Ha megvolt,
mindent megkapsz a meneküléshez,
hogy luxusban élj külföldön, boldogan.
- DE FLORES** Igen, igen, erről még beszélünk.
- BEATRICE** *(félre)* Egyszerre rázok le két piócát:
Piraquót és ezt a szörnyszülöttet. *(El)*
- DE FLORES** Ó, a vérem –
úgy érzem, máris karjaimban tartom,
játékos ujjai borzolják szakállam,
s ha kielégült, rossz arcom dicséri.
Éhség és gyönyör képes mocskos fogásokért
rajongani, hogy jóllakjon velük –

de még furcsább, hogy értük elveti a jobbat.
Némely nőnek külön étvágya van. – De csitt!
Jön az, ki vacsorátlan tér ma ágyba,
mégsem kel föl holnap az ebédhez.

Belép Alonzo.

ALONZO De Flores!

DE FLORES Kedves, hõn tisztelt uram!

ALONZO Jó, hogy rád akadtam.

DE FLORES Uram?

ALONZO Nem tudnál
engem itt a várban egy kissé
körbekalauzolni?

DE FLORES Dehogynem tudnám.

ALONZO Nagyszerű.

DE FLORES Van egy-két zegzug és folyosó,
amit talán fárasztónak talál,
de a kilátás, esküszöm, nagyon megéri.

ALONZO Nem akadály.

DE FLORES Rendelkezzék velem.
Most dél lehet; asztalbontásra nálam
lesznek a kulcsok.

ALONZO Köszönöm, drága De Flores.

DE FLORES *(félre)* Még õ
tukmálja magát – ez több, mint reméltem.

Mindketten el.

III/1.

A két felvonás közti szünetben De Flores elrejt egy tört a színpadon.

Kastély. Alonzo és De Flores jön.

DE FLORES Nos, a kulcsok mind egy szálig! Félttem, a hátsó kapuhoz nincs meg – és tessék! Itt van mind – ez nyitja épp a kupolát!

ALONZO Tágas és bevehetetlen erőd.

DE FLORES Csodákat fog még látni. A lejárát itt egy kissé szűkös, sosem férnénk át rajta fegyverben. Csak zavarnának.

ALONZO Tényleg.

DE FLORES Engedje meg uram, segítek.

ALONZO Meg is van. Köszönöm, kedves De Flores.

DE FLORES Nézze csak uram, kampók, hogy az efféle holmit ráakasszuk.
(felakasztja a kardokat)

ALONZO Vezess, követlek.

Kimennek egy ajtón, és bejönnek egy másikon.

DE FLORES Ez még semmi. Egy perc, és olyan helyet láthat, amiről álmodni se mert.

ALONZO Jó, hogy sort kerítettünk erre. Bent mind azt hiszik, hogy gondolázní mentem.

DE FLORES Kivéve engem – *(félre)* Kőbiztos alibi!
(Al.-hoz) Most beállítom önt egy ablakmélyedésbe, hol fölmérheti a kastély erejét.
Szíveskedjék hosszan szemügyre venni.

ALONZO Hát, van mit nézni, De Flores.

DE FLORES Van, uram.

ALONZO Micsoda felszereltség!

DE FLORES Az, és az ágyú, uram, nálunk tiszta érc, olyat fog kondítani magának, mint hősök temetésén a harang.

Előre nézzen, kérem, ott a boltozat,
szemét azon egy kissé pihentesse meg –
jó eséllyel ön is ott fog megpihenni.

ALONZO

Igyekszem.

DE FLORES

Magam is. *(leszúrja)*

ALONZO

De Flores! Ó, De Flores!
Kinek a bűnét vetted magadra?

DE FLORES

Ez bizalmas részlet, beléd kell fojtsam.

ALONZO

Ó, ó, ó!

DE FLORES

Beléd kell fojtanom! *(megöli)* Így.
Nagy vállalás, korrekt kivitelezés.
Kapóra jön most ez a boltív – nézd csak,
mi szikrázik szemembe? Ó, egy gyémánt
itt az ujján. Jó, hogy fölfedeztem,
munkámról ez lesz a bizonylat. Mi van?
Odanőttél? Ásó, kapa, halál se?
Akkor rövid úton – *(levágja az ujjat)*
jössz az ujjal együtt. Így ni, tisztul az út:
elsöprök minden félszet és gyanút.

(Kiviszi a holttestet.)

III/2.

Őrültekháza. Jön Izabella és Lollio.

IZABELLA

Hallod, ember, ki bízott meg vele, hogy
lakatra zárj előttem minden ajtót?
Ha kalitkában tartasz, füttyülj is,
hadd mórlikáljam magam.

LOLLIO

Mórlikáljon, ha tetszik. Én füttyülök, kegyed meg oboázzon
hozzá.

IZABELLA

Gazdád gyönyöre vagy a sajátod,
hogy engem karámba dugsz?

LOLLIO

Gazdámé. Még elbitangol nekünk, hogy más földjén kapkodja
a makkot. Fél, hogy rosszabb helyre dugják.

- IZABELLA** Ez csodálatos. Mekkora nagy bölcs!
- LOLLIO** Úgy véli, itt bent is akad mindenféle ember, ha kegyed szocializálni vágyik.
- IZABELLA** Mindenféle? Itt nincs más, csak bolond meg őrült!
- LOLLIO** Hát igen. És ha kimegy a nagyvilágba, ott talál mást? Itt meg ráadásnak itt vagyunk mi is, a főnök meg én.
- IZABELLA** Mindkét fajtából egy: őrült és bolond.
- LOLLIO** Én ha magának volnék, mindkettőt megkóstolnám: félig már úgylis bele tetszett örülni, kicsit bolondozzon is.
- IZABELLA** Kicsit pofátlan vagy. Akkor legalább részeltess tébolydánk örömeiben! Kecsegtetted egy nemrég érkezett holdkórossal: micsoda formás test, de nincs benne agy, hogy vezesse őt – olyan kéjes szájalommal írtad le fogyatékoságát, mintha bölcselmetek örömét lelné az őrületben. Na, ide nekem is, ha ez élvezet.
- LOLLIO** Ha nem a legnyalkább és legdiszkrétebb őrületet mutatom be önnek – úgy hívom őt, az intelligens hülye –, akkor nyugodtan mondjon eszelősnek.
- IZABELLA** Jó, majd mondom.
- LOLLIO** Ha meg rákapott az őrület ízére, utána megnézheti a bolondiskolát a túlsó szárnyban; be sincs reteszelve, csak húzogassa kissé a dugattyút ki-be a zárban, és már benn is van. *(El – odakint)* Gyerünk, uracskám, hadd látom, hogy tudsz viselkedni!

Lollio be Franciscusszal.

- FRANCISCUS** Mily elbűvölő! De homlokán a ránc mély, mint a filozófia. Anakreón, igyál az úrnőm egészségére, kérlek. Megállj, megállj, egy pók van a kehelyben – nem, egy szőlőmag csupán. Ne félj semmitől, költő, csak emeld magasabbra a kupát!
- IZABELLA** Jaj istenem, ez sokkal szomorúbb, semhogy nevessek. Hogy jutott idáig?

- LOLLIO** A szerelem, asszonyom. Jó kis költőnek indult, ez már önmagában hajlamosít az elmebajra, de aztán elpártoltak tőle a múzsák, ő meg eszét vesztette egy cselédért, pedig hát elég gnóm növésű volt a lelkem.
- FRANCISCUS** Üdv, szép Titánia!
Miért állasz e virágzó partokon,
míg Oberon nimfákkal lejti táncát?
Ibolyát, százszorszépet, kankalint
fonok neked versekből csokorba. *(Izabella felé lép)*
- LOLLIO** Nono – különben látod, mi lesz. *(mutatja az ostort)*
- FRANCISCUS** Ne sújts, ó, nagy Diomédész!
Jól tartod lovaidd, mind engedelmes.
Pattanj nyeregbe, Bukephalosz térdel. *(letérdel)*
- LOLLIO** Nézze csak, hogy retteg tőlem a nyáj: pásztornak sincs ennél szófogadóbb kutyája.
- IZABELLA** A lelke nyugtalan, ez kellett legyen az oka. Biztos egy igazi úr volt.
- FRANCISCUS** Jöjj, Escalapius, rejtsd el a mérget.
- LOLLIO** El van rejtve. *(elteszi az ostort, Franciscus felkel)*
- FRANCISCUS** Hallottad hírét Tiresziásznak,
a híres költőnek?
- LOLLIO** Igen, tartott néhány guszta kis libát.
- FRANCISCUS** Pontosan. Nos hát: én vagyok az.
- LOLLIO** Nem létezik!
- FRANCISCUS** Erről senkinek egy szót se! Hét évvel ezelőtt férfi voltam.
- LOLLIO** Akkor még inkább csak gyerek.
- FRANCISCUS** Most nő vagyok, minden porcikámban nőnemű.
- LOLLIO** Nem látszik annyira.
- FRANCISCUS** És Juno megvakított.
- LOLLIO** Ezt mondjuk kétlem. Úgy hallom, a nőknek van még egy szemük, ott lenn.
- FRANCISCUS** Azt mondtam, megvakított!

LOLLIO A hold pedig megőrijtett, most már két szakmád is van, amivel koldulhatsz.

FRANCISCUS A hold most nagyhasú, van rajta hely kettőnknek is nyargalni Hekatével. Majd felhúzlak ezüst gömbjére, ott a kutyába rúgunk s megverjük a bokrot, mi az éj boszorkányait ugatja. A gyors farkasember körbejár, de mi lenyúzzuk bőrét: a bárány védve van!
(megpróbálja elkapni Lolliót)

LOLLIO Szóval erre megy ki? Jön a méreg megint! *(mutatja az ostort)* Kretén kis mocsok, ápolódra támadol?

IZABELLA Könyörgöm, vidd vissza, megijeszt.

FRANCISCUS *Szánj meg, te vagy az esetem, engedd, hogy ma éjjel betegyem.*

LOLLIO Aha, téged az óladba. Előbb okosodjál!

FRANCISCUS Csitt! Hisz alszik! A függönyt is behúzzuk, nesz ne háborgassa, csak a szerelem, mi becsusszan hozzá az egérlyukon.

LOLLIO Csusszanjál befelé te is a lyukadba.

Franciscus el.

Mutatok most egyet a másik típusból. Egy külön műsor, amit az leművel. – Tóni, gyere. Odanézz, ki van itt, Tóni!

Belép Antonio.

ANTONIO Ez nem a Ribi néni, komám?

LOLLIO De, lehet mondani.

ANTONIO És te hogy vagy, bácsikám?

LOLLIO Ne féljen tőle nagysád, ez egy jámbor idióta. Olyan nyugodtan játszhat vele, mint a pálcikájával.

IZABELLA Mióta vagy bolond?

ANTONIO Amióta itt vagyok, Ribikém.

IZABELLA Ne hívjál engem ribikémnek, te bolond.

- ANTONIO** Ó, a bolondoknak van rá eszük, hogy kifigyeljük, honnan jött valaki.
- ŐRÜLT** *(kintről)* Ugorj, akkor ugorj! Leesik, leesik!
- IZABELLA** Hallod? A növendékeid rajcsúroznak odafönt.
- LOLLIO** Fölmenjek szétcsapni köztetek? Őrizze nagysád a bolondot, addig eljátszom az amatőr Sámsont az örültek között.

Lollio el.

- IZABELLA** Menj csak.
- ANTONIO** Most jött el a perc, te gyönyörűség, ne döbbenj meg a változáson.
- IZABELLA** Ha!
- ANTONIO** A bolond-jelmez szerelmes szívet rejt, hű szolgáját vad szépségednek, amely varázserejével átváltoztatott.
- IZABELLA** Finom kis bolond vagy te.
- ANTONIO** Ne csodálkozz,
a szerelem fürkésző szelleme
végigrobog minden tudományon,
és mint a ravasz költő, itt is, ott is
fölcsíp valamit, hogy összegyúrja
egyetlen misztériummá: titokká,
mit csak egyre mélyít.
- IZABELLA** És agyafúrt is!
- ANTONIO** De nem veszélyes! Szerelmes nyilamnak
gyöngéden sebez vesszeje – engedj
kilőnöm egyet, és ha fáj, én húszat
kibírok kárpótlásul. *(megcsókolja)*
- IZABELLA** Főleg vakmerő.
- ANTONIO** A szerelem tanított: ezer ösvényt
kövezett ki előttem, de nem volt
gyorsabb, se biztosabb, hogy a galaxist
bejárva eljussak csillagomhoz.
- IZABELLA** Micsoda mélység! Biztos csak álmodtad;
a szerelem ébren nem oktat ilyet.

ANTONIO Nézz a bolond külső felszíne alá!
Egy férfiszív van ott: érted dobog!

IZABELLA Jó, majd ha látom, beszélek vele.
Viseld jelmezed addig, illik hozzád.
Úriember vagy, így nem árullak el,
de ennél többet ne is remélj tőlem.
Ha eluntad, hagyd itt ezt az iskolát,
ne tedd magad bolonddá még tovább.

Belép Lollio.

ANTONIO *(észreveszi Lolliót)*
De most muszáj lesz. Hehe, lehetek
ékszer a nénin holnap valentinkor?

LOLLIO Hogy tetszik a bolond, nagysád?

IZABELLA Érdekesítő.

LOLLIO Ugye, hogy a fogyatékon belül viszont intelligens?

IZABELLA Ha így folytatja, még viheti valamire.

LOLLIO Mert a kiváló tanár miatt. Tessék nyugodtan kipróbálni, nehéz
kérdések is már átmentek rajta. Tóni, mennyi ötször hat?

ANTONIO Ötször hat, az hatszor öt.

LOLLIO Ugye? Ezzel egy matematikus se tudna vitába szállni. És
mennyi négyszáz meg három?

ANTONIO Négyszáz meg három, az háromszáz meg négy.

LOLLIO Hát erre kár egy szót is vesztegetni. Elég volt belőle
nagyságának is, ugye, vihetem?

IZABELLA Dehogy, kérlek, kicsit maradjon még.

ŐRÜLT *(kintről)* Utolsó pár a pokolban! Kapd el!

LOLLIO Kezdi előlről. Felmenjek, szétcsapjak? Csak lenne itthon a
főnök, nem bírok mind a két osztállyal egyedül.

Lollio el.

ANTONIO Miért hagynánk egy percet is veszni
légyottunkból?

IZABELLA Fúj, megint! Kiestél a szerepedből, rosszul cseng minden szavad, ha jelmezedből kibeszélsz.

ANTONIO Ki fázna a legédesebb tűz mellett? A nimfák kertjében csak én bolyongjak gyáván, hogy egy almát se merjek szakítani? Megkockáztatom ezt a pirospozsgást! *(megcsókolja)*

Fent belép Lollio.

LOLLIO *(félre)* Nézz oda, a bolond. Micsoda nyelvérzék, széleskörű műveltség, oda-vissza olvasta a *Káma szútrát*. Keményebb kérdéseket kell föltennem neki.

IZABELLA Bátor vagy – nem félsz semmitől?

ANTONIO Miért félnék, ha öröm vesz csak körül? Elmosolyodsz: a szerelem incselkedik ajkadon, lép és visszatáncol, fordul, visszalép; csak nézz rám derűsen – én föl ismerem szemedben idomtalanúságomat, és máris szebben öltözöm. Tudom, nem illik hozzám ez a külső, de két ragyogó tükördben megjavítom magam.

LOLLIO Búúú! Búúú! Nőnek a szarvak! *(El)*

Fent belépnek az őrültek, némelyik madárként viselkedik, mások vadállatként, félelmetes kiáltásokat hallatnak.

ANTONIO Mi ez?

IZABELLA Van olyan rémisztő, hogy szétrebbenjünk, de ez csak a mi kis hibbantiskolánk. Rögeszméiket bármely alakban kiélik, pillanatnyi mániájuk szerint: ha fáj, sírnak, és máris kacagnak, ha tévképzetük vidámnak hiszik. Vadállattá válnak vagy madarakká, dalolnak, bögve, nyihogva, csaholva, mikor mit kényszerít rájuk az agyrém.

Őrültek fönt el. Belép Lollio.

- ANTONIO** Ez nem is félelmetes.
- IZABELLA** Van itt más is: elég nagy darab.
- ANTONIO** Hehe! Ez jó mulatság volt, néni.
- LOLLIO** *(félre)* Csak lenne már itthon a főnök! Sok ez egy pásztornak, két nyáját terelni; egy pap sem bír el egyszerre két megyével, amott mindig lesz egy reménytelen őrült, emitt meg egy sültbolond. *(hangosan)* Na gyere, Tónikám.
- ANTONIO** Jaj, komám, hadd maradjak még.
- LOLLIO** Nem – játszottál eleget, ideje nekiülni a tanulásnak.
- IZABELLA** Csodásan megokosodott a bolondod.
- LOLLIO** Hát most inkább nem mondok semmit, de pár napon belül lefogadom, hogy kétvállra fektet az érvelése.

Lollio és Antonio el.

- IZABELLA** Itt aztán találna rést az árvíz,
a gátörök hiába éberek.
Hogy egy nő félrelépjén, nem kell bűnét
keresve messze kóborolnia:
így vagy úgy, de házhoz fog az jönni.
A mágnestű hegye északnak mutat:
épp ilyen fix pont a női szépség.

Belép Lollio.

- LOLLIO** Na hogy vagy, kis aranyos huncut?
- IZABELLA** Tessék?
- LOLLIO** Ugyan már, vannak fokozatok – bolondból tudok egy sokkal jobbat is.
- IZABELLA** Mi bajod van?
- LOLLIO** Ha bolondhúsra fáj a fogad, itt van! *(megpróbálja megcsókolni)*
- IZABELLA** Mit képzelsz, te senkiházi –
- LOLLIO** Vagy folytassam, mint a kolléga? „Miért félnék,
ha öröm vesz csak körül? Elmosolyodsz:
a szerelem incselkedik ajkadon,
lép és visszatáncol, fordul, visszalép;

csak nézz rám derűsen – én fölismerem
szemedben idomtalanságomat,
és máris szebben öltözöm. Tudom,
nem illik hozzám ez a külső” –
Ésatöbbi. Csak így idiótábban hangzik, nem? Na gyere, te
aranyos huncut, csókolj meg, hetéra! Hadd érezzem, hogy ver
a szíved! Van rajtad valami, ami nagy örömet okozhat a
férfinak, megmutatom, jó?

IZABELLA

Elég legyen! Látom, fölfedezted,
mivégre portyázik itt a szív kóbor
lovagja – hát hallgass, de mint a sír,
különben mohó vágya, hogy megkapjon,
még el találja vágni torkodat.
Én megkérem rá; nem azért – csak úgy,
de nem fog nekem nemet mondani.

LOLLIO

Csak a részem kell, ami a bolondért jár. Nekem is van ám egy
bolond részem, akarod?

IZABELLA

Hallgass! A gazdád.

Belép Dr. Sosincsott.

DR. SOSINCSOTT

Hogy vagy, szívem?

IZABELLA

Mint a rabszolgád, uram.

DR. SOSINCSOTT

Fúj, aranyom, ilyet ne halljak.

IZABELLA

Miért nem zársz mindjárt lakatra?

DR. SOSINCSOTT

Karomba és szívembe, Izabellám:
oda zárlak, jó szorosán. – Lollio,
feladatunk van, egy kis munka vár ránk.
Nemes várkapitányunk, Vermandero
esküvőre készül: férjhez adja
lányát, a szép Beatrice-Joannát.
Ebből az okból kötötte le az úr
szolgáltatásunkat: egy vegyes koktélt
bolondjainkból és őrültjeinkből,
hogy a záróestén attrakciónkkal
tegyük fel az ünnepre a koronát.
Csupán egy gyors átvonulást kértek,
kéjes borzongást csiholni, ez minden.
De én nagyobbra török. Betaníthatnánk
egy zaklatott, vad táncot, minden mérték,

forma, alakzat nélkül, hogy még az
Idő fejét is betörjük vele – nem baj,
begyógyul, ha nem most, majd más korokban.
De ez, Lollio – *(pénzt mutat)* már most is kész vagyok,
és a műsorunk még megsokszorozza.

- LOLLIO** Nem gond, uram, garantálom – az őrültjei és bolondjai kiváló táncosok. Nem csoda: a legjobb táncosok nem épp a legélesebb eszűek, gondolom mert a sok ugrálástól leszállt az agyuk a sarkukba, és ott megüledett.
- DR. SOSINCSOTT** Amit mondasz, Lollio, kitűnő érv, másrészt inspiráló.
- IZABELLA** Finom kis ipar:
őrült és bolond piaci árucikk.
- DR. SOSINCSOTT** Enni kell, asszony, ruházkodni, élni!
Komfortos lesz, mint az ügyvédi pálya:
hülyékből keressük magunkat halálra.

Mind el.

III/3.

Kastély. Jön Vermandero, Alsemero, Jasperino és Beatrice.

- VERMANDERO** Valencia ódákat zeng rólad,
bár volna még egy lányom számodra is.
- ALSEMERO** Ilyen teremtés másához egy király
szerelme illenék.
- VERMANDERO** Volt neki mása,
őt égi esküvő hívta örök fénybe.
E völgybe már bűn volna visszavárnunk.
Gyertek, urak, élvezzétek ti is
a földi jókat velem.
- ALSEMERO** A vár szépsége messze földre hírlík.
- VERMANDERO** Annál azért szerényebb.

Mind el, kivéve Beatricét.

BEATRICE Jól van. Egy lépéssel beljebb jár apám kegyében – az idő majd odazárja. Bejáratos a házba, ezt is elértem. Így küzdi ki szabadságát fokként az ész – és ha sötétbe borul a szem, mi úgy bánt (hogyan várom azt a napfogyatkozást!), ő felragyoghat apám kegyeiben, szerelmem makulátlan fényébe vonva.

Belép De Flores.

DE FLORES *(félre)* Fejemben tivornya dúl a tett nyomán. Nem érzek súlyt, könnyű kis semmiség az édes díj mellett, amit kialkudtam.

BEATRICE De Flores?

DE FLORES Úrnóm?

BEATRICE Szemed jót ígér.

DE FLORES Minden klappolt: idő, körülmény, az ön óhaja és szolgálatom.

BEATRICE Megtörtént?

DE FLORES Piraquo nincs többé.

BEATRICE Az öröm szemembe tódul – könnyek között kell a boldogságnak születnie.

DE FLORES Hoztam zálogot.

BEATRICE Nekem?

DE FLORES Bár egy kissé húzódozva küldték – nem jött a gyűrű, csak az ujjal együtt.

(megmutatja az ujját)

BEATRICE Úristen! Mit tettél?

DE FLORES Miért? Több ez, mint az egész embert megölni? Elvágtam szíve húrját! Egy mohó ujjal, ha közös tálba nyúl, ugyanez véletlenül is megeshet.

BEATRICE Ez volt az első zálog, amit apám parancsára elküldtem neki.

- DE FLORES** Én meg visszaküldettem vele, mint utolsót. Nem bírtam rajta hagyni, meg halottnak gondolom hogy nem nagyon kell ékszer. Ő sem bírt megválni tőle, úgy szorult, hogy szinte összenőtt a hússal.
- BEATRICE** A meglőtt szarvas dísze a vadászé. Hát hajrá: dúskálhatsz a halottak javában. Az ujjat temesd el, kérlek, a követ felhasználhatod: az értéke, higgy nekem, közel háromszáz dukát.
- DE FLORES** Mondjuk nem vásárolhatok belőle tokot, mi a lelkifurdalás férgétől megóv, szép ide vagy oda. De járandóságom, hát elteszem. Nagy emberek oktattak erre, másként önértékelésem bánná.
- BEATRICE** És joggal. De tévedsz, De Flores, ez még nem a díjad volt.
- DE FLORES** Nem-e? Mertem remélni. Különben egy köpésre se méltatnám.
- BEATRICE** Úgy nézel ki, mint aki meg van sértve.
- DE FLORES** Az furcsa volna, hölgyem – nem lehet, hogy szolgálatomra ezzel válaszol. Megsértve? Tényleg? Nem sok ez egy kicsit annak, ki véghezvitte, amit én, és forró még a szolgálat hevétől?
- BEATRICE** Fájdalmas volna okot adnom erre.
- DE FLORES** Úgy is van, szó szerint fájdalmas. Húsba vágóan.
- BEATRICE** Akkor ezt tisztáztuk. Nézd, ez háromezer aranyforint. Ne mondd, hogy nem becsülöm érdemed.
- DE FLORES** Mi? Pénz? Most aztán meg vagyok rendülve!
- BEATRICE** Tessék? De Flores!
- DE FLORES** Maga szerint egy tetves fickó vagyok, akit jó pénzért megvásárolhat,

hogy romboljon? Itt egy ember vére folyt!
Létezhet erre túl drága viszonzás?

BEATRICE

Nem értem.

DE FLORES

Bérelhettem volna embert
ennyi erővel, ki napszámba gyilkol,
az eredmény házhoz jön, és bennem
nyugton alhat a lelkiismeret.

BEATRICE

(félre) Ez egy labirintus. Mi lesz elég
neki? Csak szabaduljak tőle.
(hangosan) Megkettőzőm az összeget, uram.

DE FLORES

A dühömet, csak azt kettőzi meg vele.

BEATRICE

(félre) Istenem! Rosszabb, mint volt, a helyzetem.
Mivel tehetnék a kedvére?
(De Fl.-hez) Félek,
menj el, kérlek, amilyen gyorsan csak lehet!
Ha túl szerény vagy, hogy az összeget,
mi kielégít, szóban megnevezd,
a papír nem pirul, írd meg igényed,
utánad küldöm, csak kérlek, menekülj!

DE FLORES

De jön maga is.

BEATRICE

Én?

DE FLORES

Vagy meg se moccanok.

BEATRICE

Hogy érted ezt?

DE FLORES

Jaj, hát nincs-e benne ön is nyakig (de bizony!),
pont úgy, mint én? Össze kell tapadnunk.
Félelme rossz tanácsadó: ha én most
eltűnök, a gyanút önre tereli.
Akkor aztán nincs menekvés.

BEATRICE

(félre) Talált, süllyedt.

DE FLORES

És – ha már így elköteleződünk –
nem szép, hogy ketten éljünk kétféle. *(megpróbálja
megcsókolni)*

BEATRICE

Mit csinálsz? Ezt mellőzzük.

DE FLORES

Ne húzd a szád,
ezen már túl vagyunk.

BEATRICE

(félre) Össze-vissza beszél.

- DE FLORES** Na gyere, csókolj meg, de lelkesen ám.
- BEATRICE** *(félre)* Istenem, félek.
- DE FLORES** Nem állok itt a végtelenségig.
- BEATRICE** Figyelj, De Flores, elfelejtetted, ki vagy, ez elárul minket.
- DE FLORES** Előbb te figyelj!
Nem én vagyok itt a feledékeny.
- BEATRICE** *(félre)* Rám tör és engem okol.
- DE FLORES** Gondold át,
segítettem rajtad. Szenvedek. Segíts,
ezt diktálja a könyörület. A
véredhez kiáltok: értsél meg engem!
- BEATRICE** Nem merem.
- DE FLORES** De most!
- BEATRICE** Nem, soha! Mondjad,
még, messzebből, hulljon a semmibe
minden szavad, hangja se maradjon.
Ilyen sértést kétszer nem hallgatok meg,
ha még egy ilyen tettet végbevinnél, akkor sem.
- DE FLORES** Csigavér, hölgyem – az előző számla
sincs még fizetve. Ó, ez a kis jelenet
felajzott: kívántam, mohón, mint szikkadt
föld a nedvességet, ha sír a felhő.
Nem vetted észre, hogy törtem magam? Mit!
Térden állva könyörögtem! Szerinted minek?
A pénzedre fütyülök, azt látod,
nem mintha nem kéne, siralmasan kell,
idővel rátérek és használom is majd,
de annyira nem becses, hogy rajta kezdjem,
mert nálam a pénz huszadrangúbb, mint az élvezet.
És ha nem volnék meggyőződve róla,
hogy szüzességed kifogástalan,
jutalmam fanyalogva fogadnám,
mintha felét kapnám csak a kialkudottnak.
- BEATRICE** Nem rejtegethatsz ilyen gonoszságot,
nem lehetsz ennyire kajánul kegyetlen,
hogy halálával gyilkold le erényem.
Olyan nyegle, aljas szavakkal érvelsz,

még megbocsátani sem lehetséges
illendő módon.

DE FLORES

Eszeden vagy, te nő?
Tocsogsz a vérben és illemről beszélsz?

BEATRICE

Jaj, bűn nyomora! Ragadnék inkább élő
utálatomba, hozzákötve végleg
ahhoz a Piraquóhoz, mint hogy halljam ezt.
A távolságot nézd, mit a Teremtés
tett véred s vérem közé, és ne lépd át.

DE FLORES

Lelkedbe nézz, és ott engem olvass.
Hiteles könyv: ott egyenlők vagyunk.
Ne fuss a ranghoz, rendezkedj be abban,
amivé a tett formált: az vagy, nem több.
Velem szemben nincsen származásod:
saját döntésed teremtménye vagy –
eredendő lényed halott. Hozzám tartozol,
mert béke s ártatlanság téged kiteszített,
és velem tett egyé.

BEATRICE

Veled, te köpedelem?

DE FLORES

Igen, szép gyilkosom. Most viccelsz velem?
Te papíron szűz, lelkedben ribanc!
Első szerelmed leváltottad, abban
a szent másodpercben lettél kurva!,
s most, hogy meggebedt, már másznál át a
másodikra, de Alsemeródat
(esküszöm a lucskos éjszakákra)
nem kapod meg, míg én nem élveztelek.
Házasságod földig rombolom, mert
bevallok mindent – az élet nekem semmi.

BEATRICE

De Flores –

DE FLORES

Nyugtom lesz végre a dögvészes vágytól.
Mert most fáj: izzó szemecskék égetik
hamuvá szívem.

BEATRICE

Hallgass meg engem!

DE FLORES

Ki életedben és vágyadban eltaszít,
azzal majd a halál és a szégyen egyesít.

BEATRICE

Várj! Hallgass meg egyszer s mindenkorra! *(letérdel)*
Ami vagyonom, arany, ékszer,

mind a tiéd, gazdája lehetsz.
Hadd menjek szegényen ágyamba, de tisztán,
az nekem elég.

DE FLORES

Némítson el ez:
nincs annyi pénz Valenciában,
hogy gyönyöröm kivásárolja.
El tudod sírni céljától a sorsot?
Na, így sírjál nekem.

BEATRICE

Kezdődik a bosszú.
A gyilkosságból új bűnök fakadnak.
De hát átokban fogantam meg én,
hogy egy viperával kell párosodnom?

DE FLORES

Kelj fel, és rejtsd mellemre pirulásod. (*felsegíti*)
A gyönyör legjobb receptje a csönd:
a megadással békét nyersz örökre.
Zihál a kis galamb! Lubickolni fogsz
még abban, mitől most rettegsz és vacogsz.

Mindketten el.

IV/1.

Némajáték. Urak érkeznek, Vermandero csodálkozva értesül tőlük Piraquo eltűnéséről. Alsemero lép be Jasperinóval és további urakkal; Vermandero rámutat, az urak láthatóan helyeslik választását. Vermandero, Alsemero, Jasperino és az urak díszes menetben vonulnak ki. Beatrice, a menyasszony következik pompás ruhában, Diaphanta, Izabella és további hölgyek kíséretében. Legvégül De Flores lép be, mosolyogva nézi a jelenetet; legszélesebb mosolyára Alonzo szelleme jelenik meg, és De Flores hátrahőköl, mikor a szellem felmutatja neki kezét, amelyről az ujjat levágta. Mindannyian nagy ünnepélyességgel vonulnak el.

Belép Beatrice.

BEATRICE

Tönkretett ez a senki mindörökre,
soha menyasszony még így nem rettegett.
Minél többet gondolok a közelgő
nászra, és hogy kinek a karjában
kell majd megfelelnem (egy vér szerint
és szellemben is kimagasló férfi,
ítéletében pokolian józan,
hibám úgy feslik majd előtte föl,

mint bűncselekmény törvényszék előtt,
 mert nincs hová rejteni!) – az iszonyatban
 annál mélyebbre süllyedek. Egy okos
 férfi, az szörnyű katasztrófa! Nincs út,
 amin ágyába merészkedhetnék,
 szégyenem veszélyé dagad, mellette
 fekszem és megfojt, még hozzá jogosan,
 mert mit tehetne mást egy csalóval.
 Szép szakma ez – cinkelt kártyákkal egy
 nagymester ellen. Ez itt a szobája.
 A kulcs a zárban, ő meg kinn a parkban.
 Titokban benézek. (*benyit*) Atyám segíts!
 Hát ez egy orvosi rendelő!
 Üvegcsék, ampullák, mind felcímkézve.
 Saját magának praktizál, hátha
 merénylet éri, mekkora koponya.
 Mi ez a jegyzet itt? „Kísérletek könyve,
 avagy a természet titkai.” Na nézzük. (*olvas*)
 „Bombabiztos terhességi próba.”
 Remélem, nem vagyok terhes, de képes,
 és teszteli. Negyvenötödik oldal.
 Itt van. A lap behajtva – mondjuk ez beszédes.
 „Hogy megtudd, egy nő várandós vagy sem, adj be neki két
 kanállal a C jelű fiolában található fehér folyadékból.”
 Hol a C fiola? Aha, látom.
 „Ha terhes, akkor teljes tizenkét órát alszik utána, de ha nem,
 akkor nem.”
 Hát ebből egy kortyot le nem nyelek,
 megismerem százból. Összetörhetném,
 vagy kicserélem tejjre, átverem
 a titkok nagy tudóját – vagy inkább csak
 elkerülöm. Hopp, ez százszor rosszabb:
 „Hogyan teszteljük, hogy egy nő szűz még, vagy senem?”
 Mi lesz velem, ha ennek alávet?
 Erős lehet a bizodalma bennem,
 hogy rajtam nem próbálta ki. Azt írja,
 „Vicces mutatvány, de igaz kísérlet” –
 a szerző „Antonius Mizaldus”.
 „Adj be a gyanúsított személynek egy kanálnyi az M fiolában
 lévő folyadékból, ami az illetőre, ha szűz, háromféle hatással
 lesz: azon nyomban ásít tőle, majd hirtelen tüsszögés lép fel,
 végül vad nevetésben tör ki. Ezután levert, egykedvű és tompa
 hangulatban marad.”

Hol lennék enélkül?
Félek – de van még hét órám az ágyig.

Belép Diaphanta.

- DIAPHANTA** Kisasszony, hogy-hogy itt?
- BEATRICE** *(félre)* Most, hogy látom, egy trükk jut eszembe. Szolid teremtés, nem könnyen eladó. *(Diaph.-nak)* Csak benéztem ide, az uram után.
- DIAPHANTA** *(félre)* Annak a férfinak én is szívesen utánanéznék. *(Beatr.-nek)* A parkban van, madam.
- BEATRICE** Hadd legyen.
- DIAPHANTA** Úgy is van – kóboroljon be tájakat, mint nagy kalandorok, este úgylis egy szűk odúba kell beférnie. Nagy Sándornak például egy világ is szűk volt – aztán csak egy lukban kötött ki.
- BEATRICE** Diaphanta, ez rémesen közönséges!
- DIAPHANTA** Madam gondolatai bújócskát játszanak. Az újdonsült mátkák lefekvés előtt mindig leszólják a gyönyört, mintha nem azzal volnának tele.
- BEATRICE** Gyönyörrel?
Inkább rettegéssel.
- DIAPHANTA** Rettegés? Mitől?
- BEATRICE** Lány vagy te, hogy egy lánytól kérdezed?
Ocsmány, arcpiritó ügyletről beszélsz, szégyellhetnéd magad!
- DIAPHANTA** Madam, ez komoly?
- BEATRICE** Gondoltam volna előbb félelemre,
álomban sem lát férfi.
- DIAPHANTA** Létezhet ez?
- BEATRICE** Ezer dukátot is adnék a nőnek,
aki helyettem kipróbálja, s holnap,
ha túl van rajta, elmondja, milyen volt.
Ha tetszik neki, talán rávesz engem is.

- DIAPHANTA** Nem viccel, madam?
- BEATRICE** Hozd a nőt ide,
és meglátod. Egyébként, csak úgy mondom,
van egy feltétel is: valódi szűz kell,
mert másképp nem ér: nem retteg velem.
- DIAPHANTA** Hát, akit én tudnék szerezni, madam,
az szűz lesz – még.
- BEATRICE** Szégyenbe hoz különben,
tudod: helyettem fekszik oda.
- DIAPHANTA** De micsoda szeszély! Komoly? Lemond az
első éjszaka gyönyöréről, és – pénzt ad?
- BEATRICE** Szíves-örömet! *(félre)* Szomorú pótlék
az aranytömés, hol a becsület szuvas!
- DIAPHANTA** *(félre)* Hűség, erény: nem tudom, mi most az
árfolyam, de itt elkelne mindkettő!
(Beatr.-nek) Ne menjünk messzebb, mit szólna, madam,
ha én szolgálnám meg az ön pénzét?
- BEATRICE** Túl lelkes vagy te, drágám, semhogy szűz légy.
- DIAPHANTA** Én? Hogy nem szűz? Álljunk már meg, madam!
Becsés személye összes félelmével
együtt sem szavatoltabb –
- BEATRICE** *(félre)* Elég baj az.
- DIAPHANTA** – mint én, összes kis örömmel együtt.
- BEATRICE** Jó ezt hallani. Hajlandó volnál
erényed egy könnyű kis próbának
alávetni?
- DIAPHANTA** Könnyűnek? – Nehéznek is.
- BEATRICE** Mindjárt jövök.
- DIAPHANTA** *(félre)* Csak nem fog megmotozni OTT,
mint fegyőrnő a megesett cselédet?
- BEATRICE** *(félre)* Itt van, az „M” üveg. *(Diaph.-nak)* Diaphanta,
látod? Csak azt vedd be, amit én. *(iszik)*
- DIAPHANTA** Meg se kérdem, mi ez, csak leküldöm. *(iszik)*
- BEATRICE** *(félre)* Ha működik, a kísérlet valódi,
és hátradőlhetek. *(Diaphanta ásít)* Kezdődik:

az első tünet. És milyen gyorsan
 csap át a másodikba, (*Diaphanta tüsszent*) az is itt van!
 Egy természeti csoda! És rám, a
 legfőbb érintettre semmi hatása!

DIAPHANTA

Ha ha ha!

BEATRICE

(*félre*) Minden az előírás szerint,
 egyik tünetből a másikba!

DIAPHANTA

Ha ha!

BEATRICE

Na? Hogy vagy?

DIAPHANTA

Ha ha ha! Olyan – olyan könnyű minden!
 Szállok! Ha ha! Kaphatok még egyetlen
 kortyot, édes madam?

BEATRICE

Igen – holnap.
 Akkor majd kiélvezzük.

DIAPHANTA

Most megint
 szomorú lettem.

BEATRICE

(*félre*) És milyen finoman
 múlik el! (*Diaph.-nak*) Gyere, Diaphanta, jöjj,
 te – minden szűzek legszűzebbike!

DIAPHANTA

Kérem – mi volt ez? Mi ez a szer, madam?

BEATRICE

Majd elmondom, előbb feküdjünk rá
 erre a dologra.

DIAPHANTA

Ó, én ráfekszem
 simán, ne tessék aggódni!

BEATRICE

Ne felejtse el: éjfélkor muszáj halkan
 kiosonnod – akkor átveszem helyed.

DIAPHANTA

Ne féljen, madam, addigra lehűlök.
 (*félre*) A menyasszony ágya, és még ezer dukát!
 Ez már stafírung! Viszlát, kis hülyék!
 Minimum egy bíró lesz a férjem.

Mindketten el.

IV/2.

Kastély. Vermandero és egy szolga.

- VERMANDERO** Hallod, ember, becsületem a tét!
Gyanú nem érte eddig, de egy folt se.
Ha felszívódott a társaságból
bárki, mondd meg, de szám és név szerint!
- SZOLGA** Antonio, uram, és Franciscus.
- VERMANDERO** Mikor hagyták el a kastélyt?
- SZOLGA** Olyan tíz napja, uram, az egyik Briamatába készült, a másik Valenciába.
- VERMANDERO** A dátum ellenük vall. Kapunkat
gyilkosság vádja zúzta be: Piraquo
megölése. E két úrról nem tudok
számot adni – elfogatóparancsot
ellenük, de most! Én ezt a foltot
vagy lemosom, vagy nyíltan felfedem.
Gyorsfutár induljon a végzéssel!

Szolga el. Belép Tomazo.

- Na, újabb szekatúra!
- TOMAZO** Fivért kérek rajtad számon.
- VERMANDERO** Te tombolsz.
Ne itt keresd.
- TOMAZO** Legdrágább véreid közt,
ha megnyugtató választ nem kapok!
Itt veszett nyoma, itt, kastélyodban,
és ez a sietős, hirtelen kötött
házasság legékesebb bizonyosága
annak, hogy megölték.
- VERMANDERO** Hogy eliszkozt!
Igen, itt sértett vérig hitszegése,
szívembe fogadtam és elárult
éppúgy, ahogy szembeköpte lányom
örömét. Jött a kitűzött reggel,
és nem a hajnal pirult, hanem mi
a szégyentől, hogy faképnél hagyott,

szeretetünket és bizalmunkat
egy kiadós botránnyal hálálva meg!

TOMAZO

Ennyi a válaszod?

VERMANDERO

Ez még nyájas volt
a pereputtyodhoz képest. Csak szólok:
itt nem látnak szívesen. *(El)*

Belép De Flores.

TOMAZO

Talál még
magának egy férfi bosszúja teret! –
Á! A jó De Flores!

DE FLORES

Így hívnak, tény s való.
Édes úr, a boldog arát nem látta?

TOMAZO

Elfordítom egy ilyen nőtől szemem.

DE FLORES

(félre) Mennék – nem túl jó társaság ez most:
öccse vére szaglik a közelében.

TOMAZO

Egy szóra, kedves, jószívű barátom.
Öcsém kedvelt téged.

DE FLORES

Ó, rettentően.
(félre) Úgy rémlik, mintha gyilkolnám megint,
felgyűlik számban az íz.

TOMAZO

És mondd csak, te,
a hú barát ösztönével mocskos bűnt
nem gyanítasz valakinél?

DE FLORES

Jaj, uram, én túl jószívű vagyok.
Senkit nem tartok rosszabbnak magamnál.
Szóval a menyasszonyt nem látta sehol?

TOMAZO

Róla egy szót se! Nem romlott az a nő?

DE FLORES

Nem, nem, markolásznivaló kis bűnös,
mint a legtöbb nőcske maguknál – túl ne
dicsérjem –, de hogy romlott? Á! Majd ha
megvénült, orra álláig fonnyadt,
és a többi szipirtyóval csacsog. –
Bocsásson meg, várnak. *(félre)* Társasága
megfekszi a lelkem. *(El)*

TOMAZO

Ez a De Flores – csupaszív ember!
Esküdni mernék, felgöngyölíti majd.

Ó, a nap hőse, diadalmenetben!
A leszámolás perce eljövend!

Belép Alsemero.

Uram!

ALSEMERO

Örömmel látom.

TOMAZO

Nem hinném,
és nem is kívánom. Vonja vissza!

ALSEMERO

Minek köszönhetjük ez esetben –

TOMAZO

Bár ne volna rá okom! Nem azért
jöttem, hogy önt ünnepeljem, sem borát
lefetyelni – drágább ital oltja el
az én szomjúságom.

ALSEMERO

Személye és
amit mond, tőlem idegen.

TOMAZO

Az idő
és a kard majd összehoz bennünket!
A helyzet ez: öcsémet kéne látnom
itt ön helyett – hogy miféle ármány
és árulás bánt el vele, attól
kell kérdenem, ki örökébe lépett,
és aligha tisztességgel.

ALSEMERO

Felelni
fog még e szavakért.

TOMAZO

Ne féljen,
kivont kardom fog majd válaszolni.
Most ünnepeljen. Nem zavarom tovább.
Sebem türelemmel viselem addig. *(El)*

ALSEMERO

Ez rossz előjel. Szópárbaj, éppen ma!
De ártatlan vagyok, és ez megnyugtató,

Belép Jasperino.

különben megviselne. – Jasperino,
hírem van számodra, furcsa hírem.

JASPERINO

Nekem is, és nem kevésbé furcsa.
Magamba fojtánám, de barátságunk
és hűségem is belefulladásra.

Engedd, hogy buzgalmam kissé lehűtsem az ügyben.

ALSEMERO

Fölpiszkálsz, de büntetni kéne lassúságodért.

JASPERINO

Ez még nem bizonyít semmit, csak a baráti féltés bukott ki belőlem.

ALSEMERO

Nem bizonyít – de micsoda, könyörgöm?

JASPERINO

Úgy volt, hogy Diaphanta (akit, tudod, őszintén szeretek, mert rászolgált), otthagyt engem egy hátsó szobában, ahol korábban magánbeszélgettünk. Alighogy elment, a menyasszonyod hangját hallom a szomszéd szobából – fülelgettem – még egy hang, erősebb: De Flores.

ALSEMERO

De Flores? Kizárt dolog.

JASPERINO

Mondok mást is.

ALSEMERO

Bele se kezdj. Hát a gyomra kifordul tőle, ha meglátja.

JASPERINO

Csodálkoztam is, de Diaphanta visszajött és megerősítette.

ALSEMERO

Diaphanta!

JASPERINO

Füleltünk – úgy beszélt, mint aki jogot formál a nőre.

ALSEMERO

Hallgass! Hútsd le magad, mert még veszélyt találsz magadra hozni.

JASPERINO

Az igazság veszély?

ALSEMERO

Az ilyen igazság az. Ó, bár a föld legfőbb díszé ez a nő, szeme királyokat végezhetne ki – de ha hozzányúltak, az én ágyamba nem jön. Van még egy kis időnk éjszakáig. Kérlek, ne indulatomból ítélj meg.

JASPERINO

Barátot soha.

ALSEMERO Nemes lélekre vall.
Ez a kulcs egy elmés titokhoz vezet, *(kulcsot ad át)*
egy asztrológus mutatta, de én is
kutatgattam kissé. A szobámban
találsz egy M betűvel jelölt tégelyt.
Hozd ide, ne kérdezd, miért.

JASPERINO Hozom. *(Ei)*

ALSEMERO Hogy függ ez össze? Egy órája sincs, hogy
cselédje kérelt, az úrnője retteg,
olyan gyámoltalan szűznek írta le,
ki a „férfi” szó hallatán is begörccsöl,
ő sírta ki a szende szűz helyett, hogy
sötétben bújhasson karjaimba.

Belép Beatrice.

BEATRICE *(félre)* Minden a legnagyobb rendben; a kislány
odaát édes útjára készül.
Fájó veszteség – de másképp elvesz minden.

ALSEMERO *(félre)* A tisztesség oltára ez a homlok.
De lehetünk-e elég biztosak?
(Beatr.-nek) Szívem!

BEATRICE Bátorkodtam könnyek közt üzeni
neked; bocsáss meg, szégyenlős vagyok.

ALSEMERO *(félre)* Galamb sem szelídebb! Csak rágalom
lehet.

Belép Jasperino.

Már itt vagy?

BEATRICE *(félre)* Úgy éljek, az üveg!
Ott a betű.

JASPERINO Ez az M jelzésű.

ALSEMERO Igen.

BEATRICE *(félre)* Gyanúsít.

ALSEMERO Drágám, épp jókor jössz,
hogy igyál velünk.

BEATRICE Mi ez?

- ALSEMERO** Nem ártalmas.
- BEATRICE** Ne haragudj, de nem élek koktélokkal.
- ALSEMERO** Márpedig ezt, drágám, megkóstolod.
- BEATRICE** Félek, hogy rosszul leszek.
- ALSEMERO** Isten őrizz!
- BEATRICE** *(félre)* Rajtam a világ szeme. A tünetek ismertek, csak jól kell őket játszanom. *(iszik)*
- ALSEMERO** *(Jasp.-nak)* Titkos összetevők, szűzekre nem marad el a hatás.

Beatrice ásít, aztán tüsszent.

- JASPERINO** *(Als.-nak)* Háromszoros?
- ALSEMERO** *(Jasp.-nak)* Fő erénye, hogy fölfedi az erényt.
- JASPERINO** *(Als.-nak)* Furcsább trükkel még szűzet nem nyomoztak.
- BEATRICE** Ha ha ha!
Mit adtál nekem inni, boldogságot?
- ALSEMERO** Nem, te adtál boldogságot nekem,
de örökre szólót.
- BEATRICE** Most mi baj van?
- ALSEMERO** *(Jasp.-hoz)* Látod, hogy süpped letargiába?
Mód és menetrend szerint. *(Beatr.-hez)* Joannám,
tisztá vagy, mint égi lehelet, vagy
új napot szülő reggelnek méhe,
így ölel át téged szerelmem is. *(átöleli)*

Mind el.

IV/3.

Őrültekháza. Jön Lollo és Izabella.

- IZABELLA** Nagy ég! Ezt a telihold csinálja?
Hogy megbolondul, őrjög a szerelem?
Van itt egy őrült, párja a bolondnak,
egy újabb holdkóros lovag.
- LOLLIO** Akitől a levelet hoztam? Ki van zárva.
- IZABELLA** Fordítsd ki, és mondd meg te magad. *(átadja levelet)*
- LOLLIO** A külseje garantált agyrém, abba beleszagoltam. „A tündöklő Andromédának, a Nap Lovagja első szobalányának, a Skorpió jegyében, a középső régióban, küldte a Szélisten fenékfújatója. Tértivevényes.” Ez eddig stabil elmebaj.
- IZABELLA** Most lássuk a belsejét. *(elveszi a levelet és olvassa)* „Drága hölgy, az őrült álruháját ledobván úgy lépek ítélőszéked elé, mint szépségednek hű és igaz hódolója.”
- LOLLIO** Retardált, mondom.
- IZABELLA** „Ha rosszallanád, saját tökéletességed okold, az bújtat engem e tökéletlen ruhába; hisz a Nap is előbb szárba szökken, aztán lekókaszt...”
- LOLLIO** A görény!
- IZABELLA** „...formál és alakít, lerombol és újjáépít. Télen jöttem el hozzád, szokott díszeimtől csupaszon, de kedves mosolyod tavasza, mint szeretőt, fölserkent és kifakaszt.”
- LOLLIO** Elmebeteg ÉS görény.
- IZABELLA** „Ne tipord hát el azt, ki bőkezűségednek még díszére válik. Maradok – őrültként mindaddig, míg nem szólhatok veled, kitől gyógyulásomat várom, egészen a tiéd, vagy magánkívül egészen – Franciscus.”
- LOLLIO** Fényes jövő vár kegyedre. A főnökkel lehúzzhatjuk a rolót, olyan határfokkal tetszik kúrálni az elmebajt – és nulla erőbefektetéssel.
- IZABELLA** Olybá tűnik.
- LOLLIO** Elmondanám, hogy én rálátással vagyok nagyságod, hát tehetségére – szóval ha el tetszik menni professzionális

irányba, úgy értem beindítja a praxist, beszálok harmadrészre, másképp én bolondulok meg.

IZABELLA

Ne félj, tiéd az első hely, Lollio.
Ha elbukom –

LOLLIO

Azonmód rábukok kegyedre.

IZABELLA

Jó.

LOLLIO

Ha tervezet kéne, én fél kézzel felállítom magának.

IZABELLA

De adj tanácsot, hogy kezeljem őket?

LOLLIO

Most rögtön munkába tetszik állni?

IZABELLA

Nem, hanem hogy rendezzem le őket?

LOLLIO

Azt javaslom, cudarul tessék kezdeni, az a bolondot is megőrjíti és viszont, azután meg finom levezetés.

IZABELLA

Úgy beletanulok, hogy csak bámulsz.
A ruhatár kulcsát.

LOLLIO

Itt van – csípd ki magad szépen. Addig én állapotba hozom neked azt a kettőt. *(átadja a kulcsokat)*

IZABELLA

Ne nézz mélyebbre, csak a külsőt figyeld. *(E)*

LOLLIO

Egy centit se. Aztán föltérképezünk kívül-belül.

Belép Dr. Sosincsott.

DR. SOSINCSOTT

Itt vagy, Lollio? Mit gondolsz, megleszünk?
Vermandero vár minket holnap éjjel:
kis műsorunk zárja majd az ünnepet.

LOLLIO

A bolondok jók lesznek, sokat próbáltam velük. Az örültekkel viszont vért izzadok.

DR. SOSINCSOTT

Remek lesz. Minél abszurdabb, annál jobb.
Csak a nőket holmi durvasággal ne ijesszék: finom kis jószágok, tudod.

LOLLIO

Attól ne tartson, főnök. Amíg nálunk van a bikacsök, addig a hölgyeknél is kezesebbek lesznek.

DR. SOSINCSOTT

Megnézek azért egy próbát előtte.

LOLLIO

Akartam mondani. Nézzen rá a bolondok táncára, a többit bízza rám. Van egy-kettő, amelyik nem elég megbízható idióta, velük még dolgozom, aztán összpróba.

- DR. SOSINCSOTT** Pompás. Megnézem, hogy áll a zene. Mellesleg Lollio, hogy túri nejem a bezárást? Zúgolódik?
- LOLLIO** Szo-szó. Megtalálja a maga örömét a házban, nem kívánczik kifelé. De kissé hosszabb pórázra ereszthetné, mert túl rövidre fogta.
- DR. SOSINCSOTT** Eljöhet holnap Vermanderóékhoz, az egy hónapnyi szabadsággal felér.
- LOLLIO** De mi az ott az orrán, főnök?
- DR. SOSINCSOTT** Hol? Nem látok semmit.
- LOLLIO** Az istenért, főnök, az orra! – egészen olyan volt, mint egy fiatal elefánt ormánya.
- DR. SOSINCSOTT** Na tűnj innét. Megyek, ránézek a zenére. *(El)*
- LOLLIO** Én meg a táncra. – Tóni! Hol vagy, Tóni!

Belép Antonio.

- ANTONIO** Itt, komám, de te hol vagy?
- LOLLIO** Lássuk a lábunkát, amit tanítottam.
- ANTONIO** Sokkal inkább lovazni volna kedvem.
- LOLLIO** Lovazni, mi? Kapsz az ostorral, ha kirúgsz a hámból. Figyelj, hopplá! Tra la la la! *(táncol)*
- ANTONIO** Tra la la la! *(táncol)*
- LOLLIO** És most egy bók. *(meghajol)*
- ANTONIO** Ez egy bók?
- LOLLIO** Igen, méltóztassék nagyságod.
- ANTONIO** A nagyság az így a fenékből jön?
- LOLLIO** Naná, és jó mélyre, mint őnagysága, őméltósága, de még őparasztsága is – peckesen, mereven, aztán hopp!
- ANTONIO** Ugrik a nagyság, koma?
- LOLLIO** Persze, a nagyság is csak egy hirtelen ugrás, hajbókol egykettőt a magasban, aztán visszazuhan a földre. Nem felejtetted el a figurádat, ugye? *(El)*

ANTONIO Nem, komám, ha ránézek a tiédre, az egyből eszembe juttatja az enyémet.

Belép Izabella mint őrült nő.

IZABELLA Hú, hogy tapossa a levegőt! Hess, hess, ne arra szállj, odaég a szárnyad! Itt lenn, Ikarosz, elég lesz a viasz, másfél évig pepecselhetsz vele.

Antonio elesik, vagy Izabella lerántja őt.

Lent van, lezuhant, de micsoda esés!
Állj fel, krétai Daidalosz fia,
és hatolj be az alsó útvesztőbe,
adok vezérfonalat. *(rángatja)*

ANTONIO Légyszi húzz el innen.

IZABELLA Jaj, nem fulladtál meg?
Fejed körül egy felhőcsomót láttam,
tisztára, mint a turbán; és hátadon
görbe, kaméleonszínű szivárvány
lógott a fenekedig, mint egy uszály.
Hadd szívjam ki a hullámot hasadból, *(rámászik)*
hallgasd, hogy zúg, bömböl a járatokban!
A kalóztól óvjon meg az Isten!

ANTONIO A fene egyen meg, takarodj már innen! *(kiszabadul)*

IZABELLA Miért hágnál magasabbra Merkúrnál,
ha nincsen jogod örökébe lépni?
Maradjunk a holdban, Endymion,
s fékezzük meg a zúgó habverést,
mi elnyelné szerelmem.

ANTONIO Beléd rúgok, ha még egyszer hozzám érsz,
te pszichopata – én nem vagyok bolond,
te holdkóros kretén!

IZABELLA De, pontosan az vagy,
mint én, őrült! Felvettem egy eszelős
ruháit, szerelmi lázban égve,
hogy kijátsszam a féltékenység éber
őrszemét – és ez a jutalmam?

(Felfedi magát.)

ANTONIO Ha! Drága szépség!

IZABELLA Nem, szép nem vagyok most,
és nem is voltam, ruhám tette csak.
Vakon szeretsz? Közelembre ne gyere!
Tartsd meg a gönceid, pompásan állnak;
színlelni jöttem, és megőrjít a bánat. *(El)*

Belép Lollio.

ANTONIO Várj! Vagy hirtelen pálfordulok, és
olyan leszek, mint te!

LOLLIO Tónikám! Hová lesz a menés, bolond úr?

ANTONIO Hogy bolond, te hülyék pedellusa?
Kész, vége, nekem elég volt.

LOLLIO Legyél akkor örült egy időre, hm?

ANTONIO Az vagyok, örült, és van is rá okom!
Rád zúdíthatom minden tünetét,
szétszedlek, mint bohóc a biciklit.

LOLLIO Azt ne csináld, mert akkor én se nézem az úriembert a bolond
mögött. Rég átlátok ám ezen a rókabőrön. De van remény: az
asszonyom szerelmes beléd. Van itt a házban egy másik
zsvány, úgy örült, ahogy te bolond – a riválisod, de őt nem
szereti a nő. Ha a bál után megszabadítjuk tőle, aszondja,
elnyered szívét: akkor aztán lovagolhatsz, amennyi jólesik.

ANTONIO És ez igaz?

LOLLIO Igen. De rád bízom, hiszel-e nekem.

ANTONIO Vegye úgy, hogy megszabadult tőle.

LOLLIO Maradj álcádnál és húzd meg magad.

ANTONIO Add át neki: kivívom szerelmét. *(El)*

LOLLIO Ő meg jó eséllyel tiéd lesz.

Belép Franciscus.

FRANCISCUS *(énekel)* Fel a fejjel, le a völgybe,
lóugrással fel a hölgyre,
térdelj elém, szűz Diána,
nem könyörögsz ám hiába.

- LOLLIO** Na, itt a másik szimuláns – kicsit lehűtjük a jókedvét. *(előveszi a levelet, olvas)* „Drága hölgy, az örült álruháját ledobván úgy lépek ítélőszéked elé, mint szépségednek hű és igaz hódolója.” Egy örülthöz képest ez kész disszertáció.
- FRANCISCUS** Ha! Mi ez?
- LOLLIO** „Saját tökéletességed okold, az bújtat engem e tökéletlen ruhába.”
- FRANCISCUS** Keresztüllát rajtam a kretén.
- LOLLIO** Kretén vagy te látatlanban is. Akárki meglássa, mielőtt végzek veled. „Egészen a tiéd, vagy magánkívül egészen – Franciscus.” Úgy látom itt, csodás gyógyulásnak nézünk elébe.
- FRANCISCUS** Mit olvasol, lator?
- LOLLIO** A sorsodat. Lógni fogsz ezért a trükkért, és egy barátod is, akit ismerek.
- FRANCISCUS** Közel állsz te az asszonyodhoz?
- LOLLIO** Mint a saját köténye.
- FRANCISCUS** Add a kezed.
- LOLLIO** Előbb ezt zsebrevágom. *(elteszi a levelet)* Nem enyves a kezed, ugye? Mert hazudni tudsz vele, mint a vízfolyás.
- FRANCISCUS** Az utolsó betűig igaz.
- LOLLIO** Aha, hát ha tényleg annyira szereted az asszonyomat, ahogy itt előadod, akkor ki leszel kúrálva.
- FRANCISCUS** Ő maga a kúra.
- LOLLIO** Akkor átadlak neki, majd ő felállítja neked a diagnózist.
- FRANCISCUS** A fáradságodért. *(pénzt ad)*
- LOLLIO** Többet is megcsinálok majd, remélem. Szeret téged a nő, de bizonyítanod kell.
- FRANCISCUS** Másra se vágyom.
- LOLLIO** Az kevés, le kell számolj közös ellenségeetekkel.
- FRANCISCUS** Máris halott.
- LOLLIO** Ne beszélj, csak most váltam el tőle.

- FRANCISCUS** Mutasd meg, ki az!
- LOLLIO** Mindjárt más: nem árt megnézni, mielőtt megöölöd. De ne menjünk messzire – itt lődörög a házban egy idióta, bolond képében kísérti az asszonyt. Ha kidekorárod azt a bolond pofáját, az bőven elég lesz.
- FRANCISCUS** Istenesen eldöngetem.
- LOLLIO** Várd meg vele a bál végét; ha nem szúrod ki tánc közben te magad, majd én megmutatom. Befelé, itt a főnök! *(táncol)*
- FRANCISCUS** Mint tollpíhével, úgy bánik vele! Ollé! *(táncolva el)*

Belép Dr. Sosincsott

- DR. SOSINCSOTT** Végszóra. Készen álltok, Lollio?
- LOLLIO** Készen, főnök.
- DR. SOSINCSOTT** Akkor menj, vezesd be őket, Lollio, és nejem se hagyja ki a látványt! Várj csak – nincs közöttük gyógyíthatatlan, akinek gyám kell? Mert van pár barátom.
- LOLLIO** Szolgálhatok eggyel, arra ráférne. *(kimegy)*
- DR. SOSINCSOTT** Jó gyerek ez a Lollio.

Belép Izabella, Lollio bevezeti az örülteket és a bolondokat. Az örültek és a bolondok táncolnak.

Tökéletes lesz: ha egyszer összeáll,
ránk pénzeső és arany élet vár.

Mind el.

V/1.

Kastély. Belép Beatrice. Az óra egyet üt.

BEATRICE Egy óra elmúlt, és még henteregnek!
Hogy tudtam én ezt!
Magát szolgálja ki a lotyó, nem vitás,
mohó étvággal zabálja a kéjt,
eszébe nem jut jóhírem, se békém,
az én jogaimban garázdálkodik.
Kielí magát, de majd megfizet:
ilyen titokkal élni nem egy életbiztosítás,
főleg annak, ki saját vérével se bír.
A hűsége is minimum hogy gyanús,
a saját férjem nyomozgat utánam,
hát ki mástól jön ez? – Borzalom ne hagyj,
egy másik óra kettőt üt! *(két óraütés)*

Belép De Flores.

DE FLORES Pszt! Merre vagy?

BEATRICE De Flores?

DE FLORES Én. Még nem jött ki tőle?

BEATRICE Úgy éljek, nem.

DE FLORES Tyű, hogy az ördög rakja
beléje a vizketést. No de hát
ki bízna meg egy szobalányban?

BEATRICE Valakiben muszáj megbíznom.

DE FLORES Fúj! Arrogáns szukák, főleg mikor
gazdáiknak esnek, hogy úrnőjük
első gyümölcsét zabálják. Kutyák,
királyi vadról le nem rángatod őket.
De te csökönyös vagy, nem kérsz tanácsot.
Hoztam volna egy patikuslányt, az lehiggad
tizenegy előtt, oszt még kezet csókol.

BEATRICE Istenem, még most se?! Ez a ribanc
nem ismer mértéket.

- DE FLORES** Tejben-vajban
fürdik a disznó. – Nézd, tönkretettek!
Látod, a hajnalcsillag – ott az égen.
- BEATRICE** Hová zuhanjak innen, pusztulásba?
Mondj valamit, mert vége van!
- DE FLORES** Nyughass.
Fölverjük a házat, más nem segít.
- BEATRICE** Mi?! Eszedbe ne jusson!
- DE FLORES** Hallgass! Vagy kész,
legyen vége, add fel!
- BEATRICE** Jó, befejeztem.
- DE FLORES** Tüzet gyújtok nála, Diaphanta
szobájában, ez a terv.
- BEATRICE** Hogy? Tüzet?
Az egész házat veszélybe sodornád!
- DE FLORES** Veszélybe, mikor a jóhíred lángol?
- BEATRICE** Igazad van, tégy amit akarsz.
- DE FLORES** Mindent
kitaláltam, holtbiztos a siker.
Belobban a kémény, és csak őnála
tüzet fog pár jelentéktelen kacat.
Így ha Diaphanta belebotlik
bárkibe, messze hálósobájától,
nem fognak gyanút, azt hiszik majd, hogy
megijedt és segítségért szaladt.
Ha meg nem fut össze senkivel (és
ez a legvalószínűbb), saját szégyene
hajtja szobája felé. Ott várom én,
csőre töltött puskával, mint aki
a kéményből lőné ki a kormot –
de ő lesz a célpont.
- BEATRICE** Muszáj téged
szeretnem, tisztességemre oly gonddal
vigyázol.
- DE FLORES** Jaj már, kettőnk biztonsága
a tét, hogy passzióknak még sokáig
hódolni tudjunk.

BEATRICE Egy szót még! A szolgák?

DE FLORES Szétkergetem őket, hozzanak létrát, vödröket. Ne félj, az én dolgomra majd kiadja magát a pillanat. Azt is tudom már, a hullát hogy tüntessem el kényelmesen. A tűzben kitisztul az elme! Te a saját pillanatodra figyelj.

BEATRICE Fogok – hozzáragaszt a rettenet.

Belép Alonzo szelleme.

DE FLORES Ki vagy te, hogy a csillagfényt előlem eltakard? Nem félek tőled! Csak a lelkiismeret köde – el is oszlott! *(Kimegy)*

BEATRICE De Flores! Ki az? Szent ég! Itt siklik el!

A szellem kimegy.

Rossz lélek kísért a házban, és rajtam jeges verejtéket hagyott – félek.
Egy kínszenvedés az egész éjszaka.
Ó, a ringyó! Ezer élete legyen,
az utolsót is ki kell tépje – *(az óra hármát üt)*
– Mi ez? Uramjézusom! Három?!

HANGOK *(kintről)* Tűz van! Tűz! Tűz van!

BEATRICE Máris? Jaj, páratlanul gyors egy férfi!
Olyan szívből szolgál! Arcra iszonyat,
de gondosságát nézd – ki ne szeretné?
A törődése kedves, mint a hajnal.

HANGOK *(kintről)* Tűz van! Tűz van!

De Flores és szolgák mennek át a színpadon. Harang szól.

DE FLORES Mozgás! Kampót, létrákat, vödröket, gyorsan! – *(szolgák el)* –
Mint a karikacsapás! A kémény ég, a harang szól, a varjú károg, a csőre töltve. *(El)*

Másik irányból belép Diaphanta.

BEATRICE Egy férfi, akit érdemes szeretni!
(Diaphantához) Előkerültél, gyöngyöm?

DIAPHANTA Jaj, madam,
oly igen jó volt, én úgy belevesztem –

BEATRICE Akkurátus munka volt.

DIAPHANTA Tessék?

BEATRICE Siess
szobádba, a jutalmad már keres.

DIAPHANTA Soha csodásabb üzletet! *(El)*

Belép Alsemero.

ALSEMERO Édes Joannám, te is felkeltél?
Hisz itt vagyok veled, drága mindenem.

BEATRICE Nem láttalak. Utánad kellett jönnöm.

ALSEMERO Ó, te kis angyal! Nem vészes ám a tűz.

BEATRICE Tényleg?

ALSEMERO Ne reszkess, kérlek. Hidd el, hogy nem az.

Belép Vermandero és Jasperino.

VERMANDERO Jaj házamnak és nekem!

ALSEMERO Atyádurad.

Belép De Flores egy puskával.

VERMANDERO Hová azzal a karabéllyal, ember?

DE FLORES Kéményt kotorni. *(El)*

VERMANDERO Mennyire úgy van!
Aranyat ér a fickó minden téren.

BEATRICE Bámulatosan sokoldalú ember.

VERMANDERO Túltesz a többin, úgy vág az esze.
Kész tűzoltó, már meg is pörkölődött!

Kint eldördül a puska.

Tessék! Kilőtte.

BEATRICE Vége van.

- ALSEMERO** Drágám,
bújj vissza az ágyba, meg fogsz így fázni.
- BEATRICE** Mikor szívemben izzik a félelem?
Addig nem nyugszom, míg hírt nem kapok
szegény kis komornámról. Diaphanta!
Az ő szobája, a hálósobája!
- VERMANDERO** De mi gyulladhat föl ott?
- BEATRICE** Jószívú lány, egy tüneményes lélek,
de szobájában kétbalkezes, hanyag.
Már kétszer majdnem katasztrófa lett a vége.
- VERMANDERO** Kétszer?
- BEATRICE** Furcsa, de kétszer.
- VERMANDERO** Életveszély
a házban egy álomkóros némbor,
akármilyen is egy tündérbogár.

Belép De Flores, Diaphanta összeégett ruháival vagy letakart testével.

- DE FLORES** Ártatlan leány, drágán megfizettél!
- VERMANDERO** Nagy ég, mi az ott?
- DE FLORES** Ismertétek őt
valaha – Diaphanta megégett.
- BEATRICE** Szegény kis komornám!
- DE FLORES** Őt már a mohó
lángok falják, megégett, megégett, halott.
- BEATRICE** Ó, az én próféta lelkem!
- ALSEMERO** Nincs több sírás!
Gondolj arra, hogy szorítottalak át,
mielőtt fölverték!
- BEATRICE** Ezzel megfogtál.
Ha húgom volna, sem ontok érte
egy könnycseppel se többet.

Belép egy szolgáló.

- VERMANDERO** Mi a helyzet?

- SZOLGA** Elmúlt minden veszély. Nyugovóra térhetnek, uraim, a tüzet elfojtottuk teljesen. Szegény teremtés, milyen hamar kimúlt!
- BEATRICE** De Flores, temesd el, mi megmaradt belőle, gyászmenetként kísérjük majd. Uramtól is kérem, adjuk meg neki e tisztességet.
- ALSEMERO** Parancsold meg, szívem.
- BEATRICE** Ki vette észre a tüzet?
- DE FLORES** Én, madam.
- BEATRICE** És ennyit fáradoztál vele? Kettős jótett, jutalmat érdemel!
- VERMANDERO** Meglesz. Jelentkezz érte nálam.
- ALSEMERO** És nálam is!

Mind el, De Florest kivéve.

- DE FLORES** Jutalmat? Szép – engem is felülmúl. Forgassuk bár a tört, tágítsuk bár a rést: a nő fogja bevinni az utolsó döfést. *(El)*

V/2.

Kastély. Belép Tomazo.

- TOMAZO** Az élet javait nem ízlelem,
elkopott belőlük a szokott zamat.
Fáraszt minden ember, társaságuk
alattomos, véres barátság, és mert
nem tudom, haragom kibe oltsam,
azt kell hinnem, mindenki gazember.
Így az első, aki szembejön velem
– bárki –, az legdrágább öcsém gyilkosa.

Belép De Flores, és átmegy a színen.

Na! Ki az? Ó, „becsületes De Flores”,
 így hívják némelyek. Hát – csóró lehet
 az a becsület, ha efféle zugban
 keres szállást. Mintha egy királynő
 a fertőző nemibetegosztályt
 választaná magának székhelyül.
 Természetadta ellentmondást érzek
 köztem és arca közt; a legkisebb
 okból beléje kötnék, de hát
 egy förtelem – nem érhet hozzá kard,
 mit az ember szeret és megbecsül.
 És dögletes: a penge szétmállik,
 ha vérét veszi; a kard, ha egyszer
 megszúrta ezt a korcsot, tisztos harcban,
 férfi ellen többet nem használható,
 legjobb egy folyóba vetni, nyelje el,
 nehogy végül még ráleljen valaki.

Belép De Flores.

Mi! Megint? Ez direkt grasszál itt nekem,
 hogy fertőzött vérét rám ragassza.

DE FLORES

Drága lovag úr!

TOMAZO

Mi? Közel jössz hozzám,
 és rám lehelsz?

Megüti.

DE FLORES

Megüt? *(kardot ránt)*

TOMAZO

Így felkészültél?
 Katonaként halok meg kardodtól,
 nem mérgedtől, mint valami cselszövő. *(kardot ránt)*

DE FLORES

Becsületére kérem, álljon meg.

TOMAZO

Ki méreggel öl, az mindig gyáva is.

DE FLORES

(félre) Nem bírok szűrni: öccsének sebe,
 mintha kristályba néznék, fölvérzik szemében.
(hangosan) Nem kérdezek vissza – ön egy rangos úr.
 Sebem, mint bölcs ügyvéd, hálával veszem,
 és kitüntetésként viselem nyomát,
 mivelhogy nagyérdemű kézből fakadt.
(félre) És miért épp tőle, aki tegnap szinte

furcsán kedves volt velem?
De hát érzékeny jószág az ösztön,
jobb, ha nem kísérti őt a bűntudat.
Mert engem most megkísértett! *(Ei)*

TOMAZO

Szakítok az emberiséggel mindörökre.
Amíg a gyilkost föl nem lelem. Többé
nem kötnek az illemszabályok sem,
mert tudatlanságomban még öcsém
gyilkosának köszönnék harsány „jó napot”-tal,
vagy egy bűnözőnek kívánnék sok sikert.

Belép Vermandero, Dr. Sosincsott és Izabella.

VERMANDERO

Nemes Piraquo!

TOMAZO

Menj utadra, kérlek,
nincs mondanivalóm.

VERMANDERO

Vigasztalódj, uram.

TOMAZO

A formaságokról lemondtam én,
és mert te is csak ember vagy, nincs több
jókívánságom neked, se másnak itt.

VERMANDERO

Hacsak gyászodba nem lettél szerelmes,
hogy semmi pénzért el ne engedd, olyan
hírt hozunk, amiért kijár egy kézfogás.

TOMAZO

Milyen hírt?

VERMANDERO

Buzgalmam többet érdemel
egy gúnyos mosolynál; kíséretemből
két fontos emberem nem dugdosom
a törvény és jogos bosszúd elől.

TOMAZO

Ha!

VERMANDERO

Hogy békéd még gömbölyűbb legyen, köszönd
azoknak, kik a bűnt felfedték.

TOMAZO

Békét
hozol, mondd hát, mivel tehetném jóvá
a gúnyos mosolyt; szent oltárnak járó
tisztelettel foglak megkövetni. *(letérdel)*

VERMANDERO

Emelkedj fel. Épp olyan túlzás ez most,
amilyen fukar kézzel mértél korábban.
Szólj, Dr. Sosincsott.

- DR. SOSINCSOTT** Nejemé az érdem,
szerencsés kézzel ő rántotta le
a leplet két műbetegről, akik
műintézményünkbe áruhában
beszivárogtak. A nevük Franciscus
és Antonio.
- VERMANDERO** Embereim, de
nem kérek felmentést!
- DR. SOSINCSOTT** Mármost a gyanút
rájuk az terelte, hogy mikor öltöttek
inkognitót: épp a gyilkosság napján!
- TOMAZO** Áldott felfedezés!
- VERMANDERO** Törvényünk alól
tulajdon sleppem sem képez kivételt.
Briamatába tesznek kiruccanást,
ez volt az ürügy, így árulták el
szimpátiámat.
- TOMAZO** Ne fecséreljük
tovább az időt. Békét hoztatok,
mit öt királyság kincséért sem adnék.
Vezess hozzájuk, szomjúhozom őket.
Mint sokágú villám, rájuk tekergek,
és megolvasztom bennük a velőt.

Mind el.

V/3.

Kastély. Belép Alsemero és Jasperino.

- JASPERINO** Most meggyőződte róla te magad is.
Amit a kertben láttunk, épp elég ok
a gyanúra.
- ALSEMERO** Fekete maszkot húz
az arcra; ha folyton eltakarja,
ocsmány lesz látatlanul is – hát ilyen
az ő feneketlen, nagy megvetése.

JASPERINO Hatolj a mélyére! Hosszú szikére lesz szükséged, hogy ekkora kelést felfakasszon; félek, gennyezni fog. Megyek; sétája úgyis erre visz, a hátsó ajtón jött ki éppen tőle. *(El)*

ALSEMERO Kivárt a végzet, hogy lesújtson, amíg először látom meg a nőt? – Itt van.

Belép Beatrice.

BEATRICE Alsemero!

ALSEMERO Hogy vagy?

BEATRICE Én hogy vagyok?
Jaj, de te hogy vagy? Nem jó a színed.

ALSEMERO Olvasol bennem. Tényleg nem vagyok jól.

BEATRICE Nem vagy jól? Én meg tudlak gyógyítani?

ALSEMERO Igen.

BEATRICE Akkor meggyógyultál!

ALSEMERO Válaszoljál egy kérdésemre.

BEATRICE Ha tudok.

ALSEMERO Más nem tud helyetted. Tisztességes vagy?

BEATRICE Haha! Ez kissé durva kérdés.

ALSEMERO Ez meg nem túl illemtudó válasz.
Nevetsz? Bennem nagyon erős a kétely.

BEATRICE A tisztaság mosolyog, egy morc nézés nem mossa le arca gödröcskéit.
Ha könnycseppet préselnék ki, mondjuk, de akkorát, hogy az eget betöltse – annak hinnél?

ALSEMERO Képmutatás az is: szomorúbb szín, egyazon szövet. Se könny, se mosoly nem mozdít, nem hízeleg ki hitemből: kurva vagy.

BEATRICE Milyen förtelmes egy szó!
A szépet formátlanná rohasztja.
Bármilyen arcot ér lehelete, azt

elcsúfítja rögtön. Jaj, tönkretetted,
amit nem tudsz többé megjavítani.

ALSEMERO

Mindent ledöntök, hogy az igazságot
benned megkeressem, ha maradt még.
Fonjad édes kis nyelved szíved köré,
széjjel ne szaggassam – mert felforgatom,
és kitépem belőle, amit sejtek.

BEATRICE

Tessék – szabad a bejárás! Mégis,
ha lehet, mutasd meg az alapot,
amin szerelmed elveszett – hátha
makulátlan erényem eltaposná,
mielőtt eltűnök.

ALSEMERO

Sziklaszilárd –
de te nem állsz meg rajta, te lezuhansz,
le minden jószág és irgalom alá,
mihelyt sikamlós lábad rálép. Ravasz
kis arcodra maszkot húztál, és a maszk
lettél te magad – most a szégyentelenség
ül rajta diadalt. Mi másból ered
gyöngéd békülésed VELE, akit úgy
utálsz, hogy elhányod magad? De Flores?
Hát a szemed fáj, ha rá kellett nézned!
Most karod támasza, ajkad szentje?

BEATRICE

Ez hát az ok?

ALSEMERO

Ez? Ó! Vágyad ördöge,
paráznaságod tárgya!

BEATRICE

Bárki más
mondaná ezt, aljassá válna tőle.

ALSEMERO

Bizalmas barátnőd, Diaphanta
tanúja volt!

BEATRICE

Van egy halott tanúd?

ALSEMERO

Félek, ez volt tudásáért a bér.
Szegénykém, nem sokkal élte túl a
felfedezést.

BEATRICE

Elmondok hát egy mesét.
Hamis gyanúdnál nem kevésbé szörnyű.
Ágyad botrányát ártatlansággal
tetézem, amit még sötétebb bűn

szavatul: irántad való szerelmem
miatt lettem gyilkos.

ALSEMERO

Hogy?

BEATRICE

De vérszomjas ám.
Mérget csókoltam érte, kígyót becéztem.
Az undor maga – másra nem jó, csak erre,
de erre nagyon –, és én rávettem,
hogy megölje az ártatlan Piraquót,
mert nem volt eszközöm, csak a legrosszabb,
hogy téged megtartsalak.

ALSEMERO

A templom bosszúért sír azóta, hogy
vér és szépség az illő áhítatot
bennem kioltotta, és helyette
szennyos rajongásra gyúlt!
Tudtam előre: hát most meglesz.
Te, deformált senki.

BEATRICE

Ne felejtsd el,
hogy érted történt. Nagy veszély mellett
a kisebbek már kívánatosak?

ALSEMERO

Kerültél volna száz mérföldet inkább,
mint hogy vérből emelj közénk hidat –
végünk!

BEATRICE

Értsd meg, én ágyadhoz hű vagyok.

ALSEMERO

Az ágyunk egy hullatároló, benne
leöltek szemfedője lepedőnk.
Idő kell, hogy rájöjjenek, mit tegyek.
Rabom vagy addig, takarodj be ide.

*Beatrice bemegy Alsemero szobájába / fülkéjébe / szekrényébe. Alsemero rázárja az
ajtót.*

Őrződ én leszek. Nem is tudom, e bús
történet melyik részletével kezdjem.

Belép De Flores.

Á! Ez a pofa visszazökkentett.
De Flores!

DE FLORES

Tisztelt Alsemero úr!

- ALSEMERO** Hírem van: a feleségem üdvözl.
- DE FLORES** Ez tényleg nagy újság – utoljára azt üdvözölte volna, ha felkötnek, annyira kedvel. Hálás köszönet.
- ALSEMERO** Mi ez a vér a gallérodon, De Flores?
- DE FLORES** Vér? Nem lehet, mosták azóta.
- ALSEMERO** Mióta, ember?
- DE FLORES** Múltkor a vívóiskolában kaptam egy vágást. Azt hittem, már kijött.
- ALSEMERO** Majdnem kijött, de kicsit még látszik. El is felejtettem átadni: szóval, mennyiért is ölsz?
- DE FLORES** Tessék?
- ALSEMERO** Én kérdezek.
A feleségem tartozik neked, idézem, egy jól irányzott csapásért, mit kérésére Piraquóra mértél.
- DE FLORES** Rá? Egyenesen keresztülment rajta. – Bevallotta?
- ALSEMERO** Be – olyan biztos ez, mint halálotok. És ezzel még nagyon keveset mondtam.
- DE FLORES** Hát sokkal több nem nagyon lehet. Egy van csak: hogy kurva.
- ALSEMERO** Mindez nem volt elkerülhető.
Ó, ravasz ördögök, széparcú szenttől hogy válasszon el a vak férfi?
- BEATRICE** *(bentről)* Hazudik! Hazudik a rohadék!
- DE FLORES** Hadd menjek be hozzá, uram.
- ALSEMERO** Együtt lesztek, ígérem.
– Csöndet ott benn, te síró krokodil! – Fogd a zsákmányod és vessz belé.

De Flores bemegy Alsemero szobájába / fülkéjébe / szekrényébe. Alsemero rázárja az ajtót.

Kerítőtök vagyok: próbáljátok csak
le újra lucskos műsorotok, hogy
aztán tökéletes legyen majd a
fekete nézőtér előtt, ahol
üvöltés és fogcsikorgatás lesz zenétek.
Öleld a kurvádat bátran, ő visz el
a holtak tengeréhez, hogy együtt
süllyedjete a feneketlen mélybe.

Belép Vermandero, Dr. Sosincott, Izabella, Tomazo, Franciscus és Antonio.

- VERMANDERO** Alsemero, fiam, csodát mondok.
- ALSEMERO** Nem, attól tartok, én mondok csodát.
- VERMANDERO** Erős gyanúm van, már-már bizonyág,
Piraquo gyilkosáról.
- ALSEMERO** Bizonyágom van,
uram, nem gyanúm, Piraquo gyilkosáról.
- VERMANDERO** Hallgass meg, könyörgöm. Ez a kettő
álruhát hord a gyilkosság óta. (*Franciscusra és Antonióra mutat*)
- ALSEMERO** Van itt két másik, még álabb ruhában
a gyilkosság óta.
- VERMANDERO** Figyeljen rám!
Saját kíséretemből –
- ALSEMERO** Közelebb áll önhöz, aki mindjárt
felmenti és ártatlannak vallja őket.
- FRANCISCUS** Az igazság ebben sokat segíthet.
- TOMAZO** Meddig tart még ez a totojázás?
A vér sürgős cselekvésért kiált!
Öcsémet akarom, élve vagy holtan –
ha él, asszonyt neki, másképp megtorlást
gyilkosságért és házasságtörésért!
- BEATRICE** (*bentről*) Ó, ó, ó!
- ALSEMERO** Már jön is. Figyeljete jól!
- DE FLORES** (*bentről*) Ne félj, megyek veled.
- BEATRICE** (*bentről*) Ó, ó!

VERMANDERO Miféle irtózatot hangok ezek?

ALSEMERO Aljasság ikrei, bújjatok elő!

Belép De Flores, Beatricét hozza magával. Mindketten véresek.

DE FLORES Itt vagyunk. Ha van még mondandótok, szaporán, mert nem sokáig leszünk ám hallgatóság. Én tartom magam, meg a selejtes oldalbordák közül ez is itt van még.

VERMANDERO Ha ellenség hatol be váramba, nem döbbsz meg így. Joanna! Beatrice! Joanna!

BEATRICE Ne gyere közel, beszennyezed magad. A romlott vér vagyok, amit rólad lecsapoltak, hogy újra egészséges légy; rá se kell nézni, öntsd ki a szennyvízzel, hogy különvaló létét benyelje a nagy közös kanális. Csillagok közt egy hullócsillagon (*De Floresre mutat*) függött a sorsom, romlandó dolgok közt, letépní róla nem tudtam. Ami lett, azt megjósolta undorom, de nem hittem neki. Vele hullott le tisztességem, és most életem. Alsemero, nem ismert engem ágyad, ágyadat a nászéjszakán becsapták, ezért halt meg színlelt hitvesed.

ALSEMERO Diaphanta!

DE FLORES Igen. Én közben párodhoz tapadva játszottam vele ördögfogócskát – most aztán bennragadtunk a pokolban.

VERMANDERO Mind ott vagyunk, itt zárul körülöttünk.

DE FLORES Szerettem ezt a nőt, bár ő nem akarta. Elnyertem, mikor megöltem Piraquót.

TOMAZO Ha! Öcsém gyilkosa!

DE FLORES Igen; erénye volt jutalmam érte. Nem is köszönök mást az életnek, csak ezt a gyönyört; olyan édes volt, hogy mindet kiittam, egy férfinak sem hagytam belőle, hogy rám áldomást igyon.

- VERMANDERO** Szörnyeteg!
Tartsátok életben további kínra!
- DE FLORES** Nem, megelőzlek, a zsebkésem itt van.
Egyetlen szál maradt (*leszúrja magát*) – elvágтам azt is.
Igyekezz, Joanna. A jel sürget, mit
– emlékezz rá! – a lelkedbe vájtam:
nem megyek messzire, siess utánam. (*Meghal*)
- BEATRICE** Alsemero, mindenki – bocsánatot kérek.
Ideje meghalni, ha már szégyen az élet. (*Meghal*)
- VERMANDERO** Nevem beírták most az égi könyvbe,
ahol senki nem olvasta eddig.
- ALSEMERO** Lányodé legyen törölve onnan;
szíved lökje ki, hogy rápillantanod
se kelljen, becsületed ne mérgezze
történetével. Az igazság a bűnöst
összezúzta, tisztára mosva az
ártatlant, hogy az ismét örvendezzék.
(*Tom.-hoz*) Ön is érzi az igazság erejét:
mély gyászára ez a legjobb vigasz.
- TOMAZO** Elégtételt kaptam, sérelmeim
holtan hevernek lábaimnál. Többet
nem kérhetek, hacsak lelkem a sötét
szökevények után küldve nem állok
rajtuk egy második bosszút – de őket
nálam hatalmasabb bíró várja.
- ALSEMERO** Milyen homályos teste volt a holdnak,
mely most változott fölöttünk! Itt lenn
a szépség változott csúf kurvasággá,
bűn zsarnokává a szolga alázat.
Én, elvileg férj, egy feslett kokottot
öleltem – ezt duplán megfizették.
(*Tom.-hoz*) Ön is változhat még: dühöngő örültből
szelíd jóbaráttá. Valaki más, esetleg?
- ANTONIO** Igen, én is megváltoztam, egy kis hülye voltam eredetileg, de
aztán komplett idióta lettem. Az akasztást megúsztam, mert a
gyengeelméjűeket mindig felmentik.
- FRANCISCUS** Kevéske észből nagyfokú elmezavar, kábé ugyanazért.
- IZABELLA** A te átváltozásod még hátravan –
érdemeld ki, te féltékeny bohóc.

Nyiss bolondiskolát, hol azt tanítsd,
 hogyan szarvazhatják fel a rektort.

DR. SOSINCSOTT

Értek mindent, asszony. És ígérem,
 jó férjjé változom – nem tartok nálam
 bölcsebb tanítványokat.

ALSEMERO

(Verm.-hoz) Uram, él még fiúi szeretet –
 bennem, ha elfogadsz. Hagyd, hogy szívedből,
 mint a könny, felszáradjon a bánat:
 a síron túl nincs helye a gyásznak.

EPILÓGUS

ALSEMERO

Egymás számára vigaszunk nem lehet.
 Ha gyermekéért ont apja könnyeket,
 vagy egy fivér halott fivért gyászol,
 csak jobban szenved a vigasztalástól.
 De mosolygásotok képes a holtat
 életre kelteni, vagy helyébe hozhat
 fivérnek új fivért, gyermeket apának:
 egy mosoly kisüt, és elcsitul a bánat.

Mind el.